

**ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ:
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΩΤΑΤΗ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΥΣΤΕΡΗ
ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ**

-

**ARCHAEOLOGY AND HISTORY OF THE ANCIENT WORLD:
FROM THE EARLY PREHISTORY TO LATE ANTIQUITY**

**ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ
2020 – 2021**

ΑΘΗΝΑ 2020

Επιμέλεια Οδηγού Σπουδών

Στ. Κατάκης, Σ. Ανεζίρη
Χρ. Κούκου

Πληροφορίες/Επικοινωνία

Γραμματεία Μεταπτυχιακών Σπουδών
Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Τηλ. 210 7277319, 210 7277887
E-mail: PMS-Hist-Arch@arch.uoa.gr

Διεύθυνση: Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου

Φιλοσοφική Σχολή
Γρ. 404
T.K. 15784 ΑΘΗΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	4
2. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	5
3. ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2020-2021	
Συνοπτικός πίνακας	23
Αναλυτική περιγραφή	26
3α.ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	26
3β. ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	39
3γ. ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	45
4. ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	51

1. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΜΣ

Η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ) του ΠΜΣ απαρτίζεται από τους:

Διευθύντρια του ΠΜΣ

Καθ. Ελένη Ψωμά

Αναπληρωτής διευθυντής:

Αναπλ. καθ. Γεώργιος Βαβουρανάκης

Μέλη:

Αναπλ. καθ. Δημήτρης Πλάντζος

Αναπλ. καθ. Νικόλαος Γιαννακόπουλος

Αναπλ. καθ. Κωνσταντίνος Κοπανιάς

Αναπλ. καθ. Ιωάννης Παπαδάτος

2. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Αρχαιολογία και Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου: από την Απώτατη Προϊστορία έως την Ύστερη Αρχαιότητα / Archaeology and History of the Ancient World: from the Early Prehistory to Late Antiquity» του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ιδρύθηκε το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 (ΦΕΚ 1729/Β/17.5.2018) και λειτουργεί χωρίς δίδακτρα, βάσει του Νόμου Μεταπτυχιακών Σπουδών 4485/2017, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Ο παρών κανονισμός (ΦΕΚ 1887/Β/24.5.2018) ισχύει από το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 και έως τις 31 Αυγούστου 2028, ημερομηνία λήξης του τρέχοντος ΠΜΣ.

1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ – ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός του ΠΜΣ «Αρχαιολογία και Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου: από την Απώτατη Προϊστορία έως την Ύστερη Αρχαιότητα» είναι η παροχή υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακής εκπαίδευσης στο επιστημονικό πεδίο του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ. Περιλαμβάνει τις εξής τρεις ειδικεύσεις:

- 1) Προϊστορική Αρχαιολογία
- 2) Κλασική Αρχαιολογία
- 3) Αρχαία Ιστορία

Μετά την πλήρη και επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών, με βάση το πρόγραμμα σπουδών και ανάλογα με την ειδίκευση που έχει επιλέξει ο φοιτητής, το ΠΜΣ οδηγεί στην απονομή «Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Αρχαιολογία και Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου: από την Απώτατη Προϊστορία έως την Ύστερη Αρχαιότητα»

Οι τίτλοι απονέμονται από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ.

2. ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΠΜΣ

Αρμόδια όργανα για την λειτουργία του ΠΜΣ σύμφωνα με τον νόμο 4485/2017 είναι:

- 1. Η Συνέλευση του Τμήματος**
- 2. Η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ) του ΠΜΣ:** απαρτίζεται από πέντε (5) μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, που έχουν αναλάβει μεταπτυχιακό έργο και εκλέγονται από την Συνέλευση του Τμήματος για διετή θητεία. Τα μέλη της ΣΕ δεν δικαιούνται επιπλέον αμοιβή ή αποζημίωση για την συμμετοχή τους στην επιτροπή. Πρόεδρος της ΣΕ είναι ο Διευθυντής του ΠΜΣ, ο οποίος ορίζεται από την Συνέλευση μεταξύ των μελών της

ΣΕ. Η θητεία του Προέδρου της ΣΕ μπορεί να ανανεωθεί μία φορά. Η ΣΕ είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και τον συντονισμό της λειτουργίας του προγράμματος και:

- Εισηγείται στην Συνέλευση την κατανομή του διδακτικού έργου μεταξύ των διδασκόντων του ΠΜΣ.

- Ορίζει τον επιβλέποντα και τα μέλη της τριμελούς επιτροπής εξέτασης Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών (ΜΔΕ), ο ορισμός της οποίας επικυρώνεται από την Συνέλευση του Τμήματος.

- Εξετάζει φοιτητικά θέματα, όπως αιτήσεις αναστολής φοίτησης, αναγνώρισης μαθημάτων από προηγούμενη μεταπτυχιακή εκπαίδευση, αντικατάστασης μαθημάτων του παρόντος Προγράμματος με μαθήματα άλλων ΠΜΣ και εισηγείται σχετικά στην Συνέλευση του Τμήματος.

- αποφασίζει ως προς την οικονομική διαχείριση και ειδικότερα ως προς την έγκριση των δαπανών του προγράμματος και πιστοποιεί την σχέση των εκπαιδευτικών αναγκών του συγκεκριμένου προγράμματος με τις εκάστοτε αιτούμενες δαπάνες.

3. Ο Διευθυντής του ΠΜΣ και ο Αναπληρωτής του: Ο Διευθυντής του ΠΜΣ είναι μέλος ΔΕΠ πρώτης βαθμίδας ή της βαθμίδας του αναπληρωτή, του ιδίου ή συναφούς γνωστικού αντικείμενου με το γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ. Επιπλέον, είναι μέλος και Πρόεδρος της ΣΕ. Ο Αναπληρωτής Διευθυντής του ΠΜΣ είναι Καθηγητής ή Αναπληρωτής Καθηγητής και εκπληρώνει τα καθήκοντα του Διευθυντή σε περίπτωση απουσίας του. Ο Διευθυντής και ο Αναπληρωτής του ορίζονται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος.

Ο Διευθυντής του ΠΜΣ εισηγείται στα αρμόδια όργανα του Ιδρύματος για κάθε θέμα που αφορά την αποτελεσματική λειτουργία του προγράμματος. Ο Διευθυντής δεν μπορεί να έχει περισσότερες από δύο (2) συνεχόμενες θητείες και δεν δικαιούται επιπλέον αμοιβή για το διοικητικό του έργο ως Διευθυντή. Έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Συγκαλεί σε συνεδρίαση την ΣΕ.

- β) Καταρτίζει την ημερήσια διάταξη των εν λόγω συνεδριάσεων, λαμβάνοντας υπόψη εισηγήσεις των μελών και οργάνων του ΠΜΣ.

- γ) Ορίζει εκλογές για την αναπλήρωση μελών επιτροπών λόγω κένωσης θέσης.

- δ) Έχει την ευθύνη σύνταξης του προϋπολογισμού και απολογισμού του Προγράμματος, τους οποίους υποβάλλει στην Συνέλευση του Τμήματος για έγκριση.

- ε) Είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού και για την έκδοση των εντολών πληρωμής των σχετικών δαπανών.

- στ) Κατά την λήξη της θητείας του, καθώς και της ΣΕ, συντάσσει αναλυτικό απολογισμό του ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου του ΠΜΣ, καθώς και των λοιπών δραστηριοτήτων του, με στόχο την αναβάθμιση των σπουδών, την καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, την βελτιστοποίηση των υφιστάμενων υποδομών και την κοινωνικά επωφελή χρήση των διαθέσιμων πόρων του ΠΜΣ.

Το ΠΜΣ «Αρχαιολογία και Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου: από την Απώτατη Προϊστορία έως την Ύστερη Αρχαιότητα» υποστηρίζεται από την Γραμματεία του Προγράμματος που είναι εγκατεστημένη στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ και βρίσκεται υπό την επιστασία της Γραμματείας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ. Η Γραμματεία του ΠΜΣ έχει ως καθήκον την γραμματειακή υποστήριξη του ΠΜΣ, όπως την προετοιμασία της διαδικασίας εισδοχής υποψηφίων, την τήρηση των οικονομικών στοιχείων του Προγράμματος, τη γραμματειακή υποστήριξη της ΣΕ, την καταχώριση βαθμολογιών κ.ά.

3.ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

Στο ΠΜΣ «Αρχαιολογία και Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου: από την Απώτατη Προϊστορία έως την Ύστερη Αρχαιότητα» γίνονται δεκτοί κάτοχοι τίτλου του Α΄ Κύκλου Σπουδών των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΑΕΙ της ημεδαπής ή ομοταγών, αναγνωρισμένων από τον ΔΟΑΤΑΠ, ιδρυμάτων της αλλοδαπής, καθώς και απόφοιτοι άλλων Τμημάτων ΑΕΙ της ημεδαπής ή ομοταγών, αναγνωρισμένων της αλλοδαπής. Γίνονται δεκτοί ως υπεράριθμοι μέλη των κατηγοριών ΕΕΠ, ΕΔΠΙ και ΕΤΕΤ σύμφωνα με την παρ. 8 του άρ. 34 του ν.4485/17.

Το ΠΜΣ «Αρχαιολογία και Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου: από την Απώτατη Προϊστορία έως την Ύστερη Αρχαιότητα» θα δέχεται έως 45 φοιτητές ανά ακαδημαϊκό έτος και προγραμματίζεται να απασχολεί 15 συνολικά διδάσκοντες, τουλάχιστον 60% από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ και έως 40% από Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα της ημεδαπής και της αλλοδαπής (για τις κατηγορίες διδασκόντων βλ. άρθρο 9). Αυτό αντιστοιχεί σε 3 φοιτητές ανά διδάσκοντα.

Σημειώνεται ότι ο μέγιστος αριθμός μεταπτυχιακών φοιτητών στα ΠΜΣ του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας είναι περίπου 115 ανά έτος σε σχέση και με τον αριθμό των περίπου 240 προπτυχιακών φοιτητών ανά έτος και των 36 διδασκόντων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ.

Τα ανωτέρω στοιχεία δίνονται κατά προσέγγιση και ανταποκρίνονται στα δεδομένα του έτους σύνταξης του Κανονισμού.

4. ΤΡΟΠΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Η επιλογή των φοιτητών γίνεται σύμφωνα με το νόμο 4485/2017 και τις προβλέψεις του παρόντος Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Κάθε Μάιο, με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ, δημοσιεύεται και αναρτάται στην ιστοσελίδα του Τμήματος και του Ιδρύματος προκήρυξη για την εισαγωγή μεταπτυχιακών φοιτητών στο ΠΜΣ. Οι αιτήσεις υποβάλλονται στη Γραμματεία Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος.

Απαραίτητα δικαιολογητικά είναι:

1. Αίτηση Συμμετοχής (με δήλωση της προτιμώμενης ειδίκευσης)
2. Βιογραφικό σημείωμα
3. Αναλυτική βαθμολογία
4. Αστυνομική ταυτότητα
5. Πιστοποιητικό γλωσσομάθειας της αγγλικής γλώσσας (επιπέδου τουλάχιστον B2) ή περισσότερων γλωσσών, εάν υπάρχουν
6. Διπλωματική εργασία ή σεμιναριακές εργασίες, εάν υπάρχουν, ιδιαίτερα εκείνες που σχετίζονται με το γνωστικό αντικείμενο ειδίκευσης
7. Βεβαιώσεις συμμετοχής σε ανασκαφές, σεμινάρια κ.ά.
8. Δημοσιεύσεις σε περιοδικά με κριτές, εάν υπάρχουν
9. Αποδεικτικά επαγγελματικής ή ερευνητικής δραστηριότητας, εάν υπάρχουν

Οι φοιτητές από ιδρύματα της αλλοδαπής πρέπει να προσκομίσουν πιστοποιητικό αντιστοιχίας και ισοτιμίας από τον ΔΟΑΤΑΠ, σύμφωνα με το άρθρο 34, παρ. 7 του Ν. 4485/17.

Η επιλογή των εισακτέων κάθε ειδίκευσης πραγματοποιείται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

1. **Επίδοση στις εισαγωγικές γραπτές εξετάσεις για το ΠΜΣ σε ποσοστό 50%.** Η γραπτή εξέταση γίνεται αποκλειστικά σε θέματα της ειδίκευσης στην οποία επιθυμεί να ενταχθεί ο υποψήφιος και στην σχετική ύλη που έχει προηγουμένως ανακοινωθεί. Η ΣΕ ορίζει τουλάχιστον δύο εξεταστές ανά ειδίκευση, οι οποίοι αναλαμβάνουν και την βαθμολόγηση των γραπτών, καθώς και έναν αναβαθμολογητή. Οι εξεταστές ορίζουν τρία θέματα εκ των οποίων κληρώνεται το ένα ενώπιον των υποψηφίων. Η βαθμολόγηση γίνεται από τους εξεταστές. Κατά την βαθμολόγηση τα ονόματα των υποψηφίων παραμένουν καλυμμένα. Εάν η διαφορά του βαθμού μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου βαθμολογητή είναι μικρότερη ή ίση με 3 μονάδες, τότε ως τελικός βαθμός του γραπτού ορίζεται ο μέσος όρος του βαθμού των δύο βαθμολογητών. Σε αντίθετη περίπτωση γίνεται αναβαθμολόγηση από τον αναβαθμολογητή. Ο τελικός βαθμός του γραπτού προκύπτει από τον μέσο όρο των βαθμών του αναβαθμολογητή και του βαθμού εκείνου εκ των δύο πρώτων που είναι πλησιέστερος προς αυτόν. Αν ο βαθμός του αναβαθμολογητή είναι στο μέσο όρο των βαθμών των δύο πρώτων βαθμολογητών, τότε ο βαθμός του γραπτού προκύπτει από τον μέσο όρο και των τριών βαθμολογητών. Ο βαθμός της γραπτής εξέτασης είναι τελικός. Δεν προβλέπεται άλλη διαδικασία αναβαθμολόγησης.
2. **Προφορική συνέντευξη σε ποσοστό 50%.** Η συνέντευξη πραγματοποιείται από τα μέλη ΔΕΠ της ειδίκευσης, την οποία επιθυμεί να επιλέξει ο υποψήφιος, και των κατά περίπτωση συνεξεταζομένων γνωστικών αντικειμένων, αν υπάρχουν τέτοια. Κατά την συνέντευξη ελέγχονται οι γνώσεις των υποψηφίων στα θέματα της ειδίκευσης, καθώς και η δυνατότητά τους να πραγματοποιήσουν πρωτότυπη έρευνα. Συνυπολογίζεται ο βαθμός του πτυχίου και των σεμιναριακών εργασιών που σχετίζονται με το γνωστικό αντικείμενο ειδίκευσης, η συμμετοχή σε ανασκαφές ή πρακτικές ασκήσεις, το επίπεδο των πιστοποιητικών γλωσσομάθειας, οι δημοσιεύσεις σε περιοδικά με κριτές και αποδεικτικά επαγγελματικής ή ερευνητικής

δραστηριότητας, εάν υπάρχουν. Επιπροσθέτως, στην ειδίκευση της «Κλασικής Αρχαιολογίας» εξετάζονται οι γνώσεις των υποψηφίων στην αρχαία ιστορία και τα αρχαία ελληνικά. Στην ειδίκευση της «Αρχαίας Ιστορίας» εξετάζονται οι γνώσεις των υποψηφίων στην κλασική αρχαιολογία και τα αρχαία ελληνικά. Στην περίπτωση της ειδικεύσεων της «Κλασικής Αρχαιολογίας» και της «Αρχαίας Ιστορίας» ο βαθμός της προφορικής συνέντευξης υπολογίζεται κατά 60% με βάση την απόδοση των υποψηφίων σε θέματα της ειδικεύσεως και κατά 20% με βάση την απόδοσή τους σε θέματα των άλλων δύο εξεταζομένων γνωστικών αντικειμένων.

3. **Απαραίτητο προσόν** για την επιλογή στο ΠΜΣ αποτελεί η πιστοποιημένη γνώση της αγγλικής γλώσσας σε επίπεδο τουλάχιστον B2.

Προκειμένου να ενταχθεί στο πρόγραμμα ο υποψήφιος οφείλει να συγκεντρώσει μέσο όρο βαθμολογίας τουλάχιστον επτά (7). Σε περίπτωση ισοβαθμίας γίνονται δεκτοί όλοι οι ισοβαθμήσαντες υποψήφιοι. Με βάση τα συνολικά κριτήρια, η ΣΕ καταρτίζει τον Πίνακα αξιολόγησης των φοιτητών και τον καταθέτει προς έγκριση στην Συνέλευση του Τμήματος. Οι επιτυχόντες πρέπει να εγγραφούν στην Γραμματεία του ΠΜΣ εντός επτά (7) ημερών από την απόφαση της Συνέλευσης. Η εγγραφή του υποψηφίου είναι δυνατή μόνον εφόσον προσκομίσει βεβαίωση περάτωσης σπουδών ή επικυρωμένο αντίγραφο πτυχίου προπτυχιακών σπουδών ενός Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΑΕΙ της ημεδαπής ή ομοταγών, αναγνωρισμένων από τον ΔΟΑΤΑΠ, ιδρυμάτων της αλλοδαπής ή άλλων Τμημάτων ΑΕΙ της ημεδαπής ή ομοταγών, αναγνωρισμένων της αλλοδαπής. Σε περίπτωση μη εγγραφής ενός ή περισσοτέρων φοιτητών, θα κληθούν, αν υπάρχουν, οι επιλαχόντες, με βάση τη σειρά τους στον εγκεκριμένο αξιολογικό πίνακα, να εγγραφούν στο Πρόγραμμα.

Αλλοδαποί υπότροφοι του Ι.Κ.Υ. και άλλων φορέων περιορισμένης (συνήθως δεκάμηνης) διάρκειας, καθώς και μεταπτυχιακοί φοιτητές-υπότροφοι προγραμμάτων κινητικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή συναφών ρυθμίσεων είναι δυνατόν να πραγματοποιούν, ύστερα από απόφαση της ΣΕ, μέρος των σπουδών τους εντασσόμενοι ως υπεράριθμοι στο πρόγραμμα. Αντιστοίχως, φοιτητές του προγράμματος του Τμήματος, που εξασφαλίζουν υποτροφία κινητικότητας (π.χ. ΕΡΑΣΜΟΣ) ή άλλη, μπορούν να πραγματοποιήσουν μέρος των σπουδών τους σε Πανεπιστήμιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε άλλο Πανεπιστήμιο, με το οποίο έχει πρόγραμμα συνεργασίας το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ύστερα από απόφαση της ΣΕ.

5. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ

Η χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ, που οδηγεί στη λήψη Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ), ορίζεται σε τέσσερα (4) ακαδημαϊκά εξάμηνα, στα οποία περιλαμβάνεται και ο χρόνος εκπόνησης διπλωματικής εργασίας. Ο ανώτατος επιτρεπόμενος χρόνος ολοκλήρωσης των σπουδών, ορίζεται στα τέσσερα (4) ακαδημαϊκά εξάμηνα.

Για τους εργαζόμενους μεταπτυχιακούς φοιτητές προβλέπεται η δυνατότητα μερικής φοίτησης. Οι φοιτητές αυτής της κατηγορίας πρέπει αποδεδειγμένα να εργάζονται τουλάχιστον είκοσι (20) ώρες την εβδομάδα και να προσκομίσουν σχετική σύμβαση εργασίας ή βεβαίωση εργοδότη. Μερική φοίτηση προβλέπεται και για μη εργαζόμενους φοιτητές που αδυνατούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της πλήρους φοίτησης για λόγους υγείας, οικογενειακούς, στράτευσης κ.ά. Η διάρκεια μερικής φοίτησης δεν μπορεί να ξεπερνά τα έξι (6) ακαδημαϊκά εξάμηνα. Η επιλογή της πλήρους ή μερικής φοίτησης γίνεται κατά την εγγραφή του υποψηφίου στο ΠΜΣ και είναι οριστική.

Ο μεταπτυχιακός φοιτητής πλήρους φοίτησης με αίτησή του μπορεί να ζητήσει αιτιολογημένα αναστολή φοίτησης, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες (1 εξάμηνο σπουδών). Οι έξι μήνες της αναστολής της φοιτητικής ιδιότητας δεν προσμετρώνται στην προβλεπόμενη ανώτατη διάρκεια κανονικής φοίτησης. Η αναστολή χορηγείται μόνο για εξαιρετικά σοβαρούς λόγους υγείας, εφόσον η ΣΕ τους κρίνει απολύτως αιτιολογημένους και τεκμηριωμένους. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η ΣΕ έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει άλλους πολύ σοβαρούς λόγους αναστολής και να αποφαίνεται αναλόγως.

6. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το ΠΜΣ ξεκινά το χειμερινό εξάμηνο εκάστου ακαδημαϊκού έτους. Για την απόκτηση ΔΜΣ κάθε μεταπτυχιακός φοιτητής οφείλει να ολοκληρώσει επιτυχώς έξι σεμινάρια και την Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία ειδίκευσης (ΜΔΕ). Η διδασκαλία των μαθημάτων γίνεται διά ζώσης. Η θεματολογία και η βιβλιογραφία των μαθημάτων περιέχονται στον Οδηγό Σπουδών, ο οποίος αναρτάται στην ιστοσελίδα του Τμήματος ετησίως. Τα σεμινάρια είναι εξαμηνιαία. Οι σεμιναριακές εργασίες αντιστοιχούν προς 15 πιστωτικές μονάδες (ECTS) η καθεμία και η ΜΔΕ προς 30 πιστωτικές μονάδες (ECTS), οπότε για την απόκτηση ΔΜΣ απαιτούνται συνολικά 120 πιστωτικές μονάδες (ECTS). Τα μαθήματα διεξάγονται στην ελληνική γλώσσα με δυνατότητα προσφοράς μαθημάτων στην αγγλική από επισκέπτη καθηγητή προερχόμενο από ΑΕΙ της αλλοδαπής.

Για κάθε φοιτητή ορίζεται ένας επόπτης σπουδών. Επόπτες σπουδών μπορούν να είναι μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, που συμμετέχουν στο ΠΜΣ και προσφέρουν στη διάρκεια των 4 εξαμήνων ένα τουλάχιστον σεμιναριακό μάθημα. Οι επόπτες ορίζονται από την ΣΕ στην αρχή των σπουδών, λαμβάνοντας υπόψιν τα επιστημονικά ενδιαφέροντα και την αντίστοιχη πρόταση του υποψηφίου. Η ΣΕ και ο επόπτης έχουν την ευθύνη της παρακολούθησης και του ελέγχου της πορείας των σπουδών του μεταπτυχιακού φοιτητή. Κάθε φοιτητής μπορεί να παρακολουθεί σε κάθε εξάμηνο μέχρι και τρία σεμιναριακά μαθήματα, σύμφωνα με το προσωπικό του πρόγραμμα, το οποίο διαμορφώνεται κατά τις ρυθμίσεις του κανονισμού και σε συνεργασία με τον επόπτη του, ο οποίος ενημερώνει στη συνέχεια γραπτώς την ΣΕ.

Από το σύνολο των σεμιναριακών μαθημάτων τουλάχιστον τέσσερα (4) πρέπει να προέρχονται από τον κατάλογο των μαθημάτων της ειδίκευσης, στην οποία έχει εγγραφεί ο φοιτητής, ή συγγενών ειδικεύσεων, σύμφωνα με την πρόταση του επόπτη, ή από μαθήματα της ίδιας ειδίκευσης σε ομοταγές αναγνωρισμένο ίδρυμα της αλλοδαπής στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα υπόλοιπα δύο σεμινάρια μπορούν να επιλέγονται από άλλες ειδικεύσεις του ίδιου ΠΜΣ ή άλλων ΠΜΣ του Τμήματος ή άλλου πανεπιστημιακού Τμήματος ή αναγνωρισμένου ερευνητικού Κέντρου, με την σύμφωνη γνώμη του επόπτη καθηγητή, εφόσον εξασφαλίζεται η αντιστοιχία των πιστωτικών μονάδων (ECTS).

Υπάρχει επίσης η δυνατότητα ένα από τα έξι σεμινάρια να έχει τη μορφή «ελεύθερης σεμιναριακής εργασίας» και να σχετίζεται με θέμα εξειδικευμένο, το οποίο δεν προσφέρεται στο Πρόγραμμα των σεμιναρίων του Τμήματος, αλλά αφορά στα ειδικά ερευνητικά ενδιαφέροντα του σπουδαστή. Εν προκειμένω ως επόπτης μπορεί να ορισθεί μέλος ΔΕΠ του Τμήματος ή εξειδικευμένος εξωτερικός συνεργάτης. Ο επόπτης της «ελεύθερης σεμιναριακής εργασίας» παρακολουθεί την εργασία του μεταπτυχιακού φοιτητή ανελλιπώς και συναντάται μαζί του ανά 15ήμερο. Η εργασία παραδίδεται γραπτή και παρουσιάζεται ολοκληρωμένη σε ειδικό σεμινάριο στο τέλος του εξαμήνου. Τα μαθήματα των εξωτερικών συνεργατών του ΠΜΣ εντάσσονται στο πρόγραμμα του ΠΜΣ του Τμήματος ύστερα από έγκριση της ΣΕ.

Α. Το γενικό πρόγραμμα των μαθημάτων ανά ειδίκευση βάσει του οποίου διαμορφώνεται το πρόγραμμα των μεταπτυχιακών σεμιναριακών μαθημάτων εκάστου ακαδημαϊκού έτους είναι το εξής:

1. Ειδίκευση: Προϊστορική Αρχαιολογία

Α΄ Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (2 ανά φοιτητή)	Λιδ. ώρες	ECTS
Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, I	3	15
Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, II	3	15
Σύνολο	6	30

Β΄ Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (2 ανά φοιτητή)	Λιδ. ώρες	ECTS
Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, III	3	15
Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, IV	3	15
Σύνολο	6	30

Γ' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (2 ανάφοιτητή)	Λιδ. ώρες	ECTS
Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, V	3	15
Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, VI	3	15
Σύνολο	6	30

Δ' Εξάμηνο	
	ECTS
Εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας	
Σύνολο	30

2. Ειδίκευση: Κλασική Αρχαιολογία

Α' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (2 ανάφοιτητή)	Λιδ. ώρες	ECTS
Κλασική Αρχαιολογία I	3	15
Κλασική Αρχαιολογία II	3	15
Σύνολο	6	30

Β' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (2 ανάφοιτητή)	Λιδ. ώρες	ECTS
Κλασική Αρχαιολογία III	3	15
Κλασική Αρχαιολογία IV	3	15
Σύνολο	6	30

Γ' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (2 ανάφοιτητή)	Λιδ. ώρες	ECTS
Κλασική Αρχαιολογία V	3	15
Κλασική Αρχαιολογία VI	3	15
Σύνολο	6	30

Δ' Εξάμηνο	
	ECTS
Εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας	
Σύνολο	30

3. Ειδίκευση: Αρχαία Ιστορία

Α' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (2 ανάφοιτητή)	Λιδ. ώρες	ECTS
Αρχαία Ιστορία I: θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαία Ιστορία	3	15
Αρχαία Ιστορία II: θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαία Ιστορία	3	15

Σύνολο	6	30
---------------	----------	-----------

Β΄ Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (2 ανάφοιτητή)	Διδ. ώρες	ECTS
Αρχαία Ιστορία ΙΙΙ: θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαία Ιστορία	3	15
Αρχαία Ιστορία ΙV: θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαία Ιστορία	3	15
Σύνολο		30

Γ΄ Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (2 ανάφοιτητή)	Διδ. ώρες	ECTS
Σεμινάριο διεύρυνσης Ι: ευρύτερα ζητήματα μελέτης του Αρχαίου Κόσμου	3	15
Σεμινάριο διεύρυνσης ΙΙ: ευρύτερα ζητήματα μελέτης του Αρχαίου Κόσμου	3	15
Σύνολο		30

Δ΄ Εξάμηνο		ECTS
Εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας		
Σύνολο		30

B. Περιεχόμενο/Περιγραφή μαθημάτων

1. Ειδίκευση: ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Α΄ Εξάμηνο

Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, Ι

Εξετάζονται ζητήματα αρχιτεκτονικής και τέχνης, κοινωνικής οργάνωσης, οικονομίας και παραγωγής, θρησκείας και τελετουργικού τυπικού στο Αιγαίο κατά την Εποχή του Χαλκού.

Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, ΙΙ

Εξετάζονται ζητήματα αρχιτεκτονικής και τέχνης, κοινωνικής οργάνωσης, οικονομίας και παραγωγής, θρησκείας και τελετουργικού τυπικού από την Νεολιθική περίοδο έως και το τέλος της Εποχής του Χαλκού στο Αιγαίο και την Βαλκανική με αναφορές και συγκρίσεις στις λοιπές περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου.

Β΄ Εξάμηνο

Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, ΙΙΙ

Εξετάζονται ζητήματα οικιστικής και ταφικής αρχιτεκτονικής και τέχνης, κοινωνικής οργάνωσης, οικονομίας και παραγωγής, θρησκείας και τελετουργικού τυπικού,

εξωτερικών σχέσεων στο Αιγαίο και την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου από την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού έως και την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου.

Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, IV

Εξετάζονται ζητήματα αρχιτεκτονικής και τέχνης, κοινωνικής οργάνωσης, οικονομίας και παραγωγής, θρησκείας και τελετουργικού τυπικού του Αιγαίου από την Πρώιμη έως και την Ύστερη Εποχή του Χαλκού.

Γ' Εξάμηνο

Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, V

Εξετάζονται ζητήματα οικιστικής και ταφικής αρχιτεκτονικής και τέχνης, κοινωνικής οργάνωσης, οικονομίας και παραγωγής, θρησκείας και τελετουργικού τυπικού, εξωτερικών σχέσεων στην Κύπρο από την Νεολιθική έως και την Ύστερη Εποχή του Χαλκού.

Εμβάθυνση σε θέματα του Προϊστορικού και Πρωτοϊστορικού Πολιτισμού του Αιγαίου, της Κύπρου και της Εγγύς Ανατολής, VI

Εξετάζονται ζητήματα οικιστικής και ταφικής αρχιτεκτονικής και τέχνης, κοινωνικής οργάνωσης, οικονομίας και παραγωγής, θρησκείας και τελετουργικού τυπικού, εξωτερικών σχέσεων στο Αιγαίο και την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου από την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού έως και την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου.

Ελεύθερη σεμιναριακή εργασία

Η «ελεύθερη σεμιναριακή εργασία» σχετίζεται με θέμα εξειδικευμένο, το οποίο δεν προσφέρεται στο Πρόγραμμα των σεμιναρίων του Τμήματος, αλλά αφορά στα ειδικά ερευνητικά ενδιαφέροντα του σπουδαστή.

2. Ειδίκευση: ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Α' Εξάμηνο

Κλασική Αρχαιολογία I

Το μάθημα προσφέρει συστηματική και εξειδικευμένη μελέτη θεμάτων κλασικής αρχαιολογίας από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως και τους Αυτοκρατορικούς χρόνους. Εξετάζονται βασικές κατηγορίες της κλασικής τέχνης από την άποψη της τυπολογίας, της μορφολογίας, της εικονογραφίας και της τεχνικής. Γίνεται επίσης αναλυτική αναφορά σε προβλήματα ερευνητικής μεθοδολογίας και χρήσης των πηγών.

Κλασική Αρχαιολογία II

Το μάθημα προσφέρει συστηματική και εξειδικευμένη μελέτη θεμάτων κλασικής αρχαιολογίας από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως και τους Αυτοκρατορικούς χρόνους. Εξετάζονται βασικές κατηγορίες της κλασικής τέχνης από την άποψη της τυπολογίας, της μορφολογίας, της εικονογραφίας και της τεχνικής. Γίνεται επίσης αναλυτική αναφορά σε προβλήματα ερευνητικής μεθοδολογίας και χρήσης των πηγών.

Β' Εξάμηνο

Κλασική Αρχαιολογία III

Το μάθημα προσφέρει συστηματική και εξειδικευμένη μελέτη θεμάτων κλασικής αρχαιολογίας από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως και τους Αυτοκρατορικούς χρόνους. Εξετάζονται βασικές κατηγορίες της κλασικής τέχνης από την άποψη της τυπολογίας, της μορφολογίας, της εικονογραφίας και της τεχνικής. Γίνεται επίσης αναλυτική αναφορά σε προβλήματα ερευνητικής μεθοδολογίας και χρήσης των πηγών.

Κλασική Αρχαιολογία IV

Το μάθημα προσφέρει συστηματική και εξειδικευμένη μελέτη θεμάτων κλασικής αρχαιολογίας από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως και τους Αυτοκρατορικούς χρόνους. Εξετάζονται βασικές κατηγορίες της κλασικής τέχνης από την άποψη της τυπολογίας, της μορφολογίας, της εικονογραφίας και της τεχνικής. Γίνεται επίσης αναλυτική αναφορά σε προβλήματα ερευνητικής μεθοδολογίας και χρήσης των πηγών.

Ελεύθερη σεμιναριακή εργασία

Η «ελεύθερη σεμιναριακή εργασία» σχετίζεται με θέμα εξειδικευμένο, το οποίο δεν προσφέρεται στο Πρόγραμμα των σεμιναρίων του Τμήματος, αλλά αφορά στα ειδικά ερευνητικά ενδιαφέροντα του σπουδαστή.

Γ' Εξάμηνο

Κλασική Αρχαιολογία V

Το μάθημα προσφέρει συστηματική και εξειδικευμένη μελέτη θεμάτων κλασικής αρχαιολογίας από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως και τους Αυτοκρατορικούς χρόνους. Εξετάζονται βασικές κατηγορίες της κλασικής τέχνης από την άποψη της τυπολογίας, της μορφολογίας, της εικονογραφίας και της τεχνικής. Γίνεται επίσης αναλυτική αναφορά σε προβλήματα ερευνητικής μεθοδολογίας και χρήσης των πηγών.

Κλασική Αρχαιολογία VI

Το μάθημα προσφέρει συστηματική και εξειδικευμένη μελέτη θεμάτων κλασικής αρχαιολογίας από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως και τους Αυτοκρατορικούς χρόνους. Εξετάζονται βασικές κατηγορίες της κλασικής τέχνης από την άποψη της τυπολογίας, της μορφολογίας, της εικονογραφίας και της τεχνικής. Γίνεται επίσης αναλυτική αναφορά σε προβλήματα ερευνητικής μεθοδολογίας και χρήσης των πηγών.

3. Ειδίκευση: ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α' Εξάμηνο

Αρχαία Ιστορία I: θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαία Ιστορία

Εμβάθυνση στην ιστορία του Αρχαίου Κόσμου στον ελληνικό και τον ευρύτερο μεσογειακό χώρο από τους αρχαϊκούς έως τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους.

Αρχαία Ιστορία II: θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαία Ιστορία

Εμβάθυνση στην ιστορία του Αρχαίου Κόσμου στον ελληνικό και τον ευρύτερο μεσογειακό χώρο από τους αρχαϊκούς έως τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους.

Β' Εξάμηνο

Αρχαία Ιστορία III: θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαία Ιστορία

Εμβάθυνση στην ιστορία του Αρχαίου Κόσμου στον ελληνικό και τον ευρύτερο μεσογειακό χώρο από τους αρχαϊκούς έως τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους.

Αρχαία Ιστορία IV: θέματα εμβάθυνσης στην Αρχαία Ιστορία

Εμβάθυνση στην ιστορία του Αρχαίου Κόσμου στον ελληνικό και τον ευρύτερο μεσογειακό χώρο από τους αρχαϊκούς έως τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους.

Γ' Εξάμηνο

Σεμινάριο διεύρυνσης I: ευρύτερα ζητήματα μελέτης του Αρχαίου Κόσμου στον ελληνικό και τον ευρύτερο μεσογειακό χώρο από τους αρχαϊκούς έως τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους.

Σεμινάριο διεύρυνσης II: ευρύτερα ζητήματα μελέτης του Αρχαίου Κόσμου στον ελληνικό και τον ευρύτερο μεσογειακό χώρο από τους αρχαϊκούς έως τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους.

Ελεύθερη σεμιναριακή εργασία

Η «ελεύθερη σεμιναριακή εργασία» σχετίζεται με θέμα εξειδικευμένο, το οποίο δεν προσφέρεται στο Πρόγραμμα των σεμιναρίων του Τμήματος, αλλά αφορά στα ειδικά ερευνητικά ενδιαφέροντα του σπουδαστή.

7. ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Το εκπαιδευτικό έργο κάθε ακαδημαϊκού έτους διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα σπουδών, το χειμερινό και το εαρινό, έκαστο εκ των οποίων περιλαμβάνει τουλάχιστον 13 εβδομάδες διδασκαλίας. Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία εκπονείται κατά το τέταρτο ακαδημαϊκό εξάμηνο σπουδών.

Η παρακολούθηση των μαθημάτων είναι υποχρεωτική. Οι φοιτητές είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθούν ανελλιπώς τα σεμιναριακά μαθήματα και να ακολουθούν τους κανονισμούς του κάθε σεμιναριακού μαθήματος και τις οδηγίες του διδάσκοντος. Φοιτητής που θα απουσιάσει πέραν των δύο (2) συναντήσεων σε κάθε σεμιναριακό μάθημα χάνει το δικαίωμα της παρακολούθησής του. Σε περίπτωση κωλύματος διεξαγωγής μαθήματος προβλέπεται η αναπλήρωσή του. Η ημερομηνία και η ώρα αναπλήρωσης αναρτώνται στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ.

Κάθε σεμιναριακό μάθημα ολοκληρώνεται με την προφορική παρουσίαση και την έντυπη υποβολή εργασίας έκτασης 5.000-7.000 λέξεων. Η εργασία παραδίδεται έως τέσσερις εβδομάδες μετά την ολοκλήρωση του σεμιναρίου και ο βαθμός κατατίθεται σε ηλεκτρονικό βαθμολόγιο που τηρεί η Γραμματεία, σύμφωνα με χρονοδιάγραμμα που ορίζει η ΣΕ (έως 30 Απριλίου για το χειμερινό εξάμηνο και έως 30 Σεπτεμβρίου για το εαρινό εξάμηνο). Μετά την παρέλευση των προβλεπόμενων ημερομηνιών δεν υπάρχει δυνατότητα βαθμολόγησης. Ο τρόπος αξιολόγησης ορίζεται

από τον διδάσκοντα του κάθε μαθήματος. Η βαθμολόγηση γίνεται στην κλίμακα 1-10. Για να θεωρηθεί επιτυχής η παρακολούθηση των σεμιναρίων ορίζεται ως βάση ο βαθμός πέντε (5).

Στο (4^ο) τέταρτο εξάμηνο του Προγράμματος προβλέπεται η εκπόνηση της ΜΔΕ. Η ΣΕ, ύστερα από αίτηση του επιβλέποντα, στην οποία αναγράφεται ο προτεινόμενος τίτλος της διπλωματικής εργασίας, συγκροτεί την βαθμολογική επιτροπή για την αξιολόγηση της εργασίας (παρ. 4, άρ. 34, Ν. 4485/2017). Τα μέλη της βαθμολογικής επιτροπής (εκτός από τον επιβλέποντα) μπορεί να είναι μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ, ερευνητές από ερευνητικά κέντρα (βάσει του αρ. 13Α, Ν. 4310/2014) και της Ακαδημίας Αθηνών, επισκέπτες καταξιωμένοι επιστήμονες από την ημεδαπή ή την αλλοδαπή, που έχουν θέση ή προσόντα καθηγητή ή ερευνητή σε ερευνητικό κέντρο.

Οδηγίες για την διαμόρφωση του έντυπου κειμένου της ΜΔΕ

Η γλώσσα συγγραφής της ΜΔΕ είναι τα ελληνικά. Τα αγγλικά επιλέγονται εφόσον συντρέχουν ειδικοί λόγοι και υπάρξει σχετική θετική απόφαση της ΣΕ. Το αντικείμενο της ΜΔΕ πρέπει να έχει ερευνητικό χαρακτήρα, να καταρτισθεί σύμφωνα με την επιστημονική μεθοδολογία του γνωστικού αντικειμένου, να περιλαμβάνει προσωπική συμβολή του γράφοντος στην έρευνα και να καταδεικνύει την συνθετική του ικανότητα. Η έκταση της ΜΔΕ ορίζεται μεταξύ 20.000-30.000 λέξεων περιλαμβανομένων των σημειώσεων, όχι όμως της βιβλιογραφίας, των περιεχομένων, λοιπών πινάκων και εικονογράφησης. Το κυρίως κείμενο πρέπει να είναι γραμμένο με γραμματοσειρά Times New Roman μεγέθους 12, σε 1,5 διάστιχο και πλήρη στοίχιση. Οι σημειώσεις πρέπει να είναι γραμμένες με γραμματοσειρά Times New Roman, μεγέθους 10, σε μονό διάστιχο και πλήρη στοίχιση. Το εξώφυλλο έχει λευκό υπόβαθρο. Χρησιμοποιείται 1,5 διάστιχο και στοίχιση στο κέντρο. Στην άνω αριστερά γωνία τοποθετείται το επίσημο λογότυπο του Πανεπιστημίου. Στο ανώτερο μέρος του εξωφύλλου αναγράφονται σε διαφορετικές παραγράφους τα εξής:

- Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας (γραμματοσειρά Times New Roman 14)
- Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ιστορία και Αρχαιολογία του Αρχαίου Κόσμου: από την Προϊστορία έως την Ύστερη Αρχαιότητα» (γραμματοσειρά Times New Roman 14)
- Ειδίκευση «...» (γραμματοσειρά Times New Roman 14)
- Ο τίτλος της ΜΔΕ (γραμματοσειρά Times New Roman 18)
- Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (γραμματοσειρά Times New Roman 14)
- Το ονοματεπώνυμο του φοιτητή (γραμματοσειρά Times New Roman 14)
- Τα ονόματα και η βαθμίδα των τριών βαθμολογητών (γραμματοσειρά Times New Roman 14)

Στο κατώτερο μέρος του εξωφύλλου με γραμματοσειρά Times New Roman 14 και στοίχιση στο κέντρο αναγράφεται: Αθήνα, (έτος υποβολής εργασίας). Στη ΜΔΕ

συμπεριλαμβάνεται υποχρεωτικά σύντομη περίληψη στην ελληνική και αγγλική γλώσσα (έως 200 λέξεις εκάστη).

Η ΜΔΕ κατατίθεται στον επόπτη και στα λοιπά δύο μέλη της επιτροπής σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή μέχρι την 31η Ιουλίου κάθε έτους. Μετά τον έλεγχο της γραπτής εργασίας από την επιτροπή, η τελική έγκριση της ΜΔΕ γίνεται μετά την προφορική υποστήριξη της ενώπιον της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής (παρ. 4, άρ. 34, Ν. 4485/2017). Η τριμελής εξεταστική επιτροπή έχει την ευθύνη του ακριβούς προσδιορισμού της ημερομηνίας της προφορικής εξέτασης, και, πάντως, το αργότερο έως την 30ή Σεπτεμβρίου κάθε έτους (εκτός εκτάκτων περιπτώσεων ανωτέρας βίας). Τυχόν καθυστέρηση ή αμέλεια προσδιορισμού του χρόνου προφορικής υποστήριξης βαρύνει την εξεταστική επιτροπή και όχι τον φοιτητή.

Οι ΜΔΕ αξιολογούνται με βαθμό της κλίμακας από ένα (1) έως 10 (δέκα) με ενδιάμεσες διαβαθμίσεις. Η τελική βαθμολογία της ΜΔΕ προκύπτει από τον μέσο όρο των βαθμών των τριών βαθμολογητών. Σε περίπτωση απόκλισης μεγαλύτερης των 3 μονάδων μεταξύ του ανώτερου και του κατώτερου βαθμού από αυτούς που κατέθεσαν οι τρεις εξεταστές, η ΣΕ ορίζει τέταρτο βαθμολογητή, του οποίου ο βαθμός υπολογίζεται μαζί με τους δύο εγγύτερους ήδη υποβληθέντες βαθμούς για τον υπολογισμό του μέσου όρου. Ο τελικός βαθμός του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών προκύπτει με ποσοστό 50% από τον μέσο όρο των βαθμολογιών στις έξι σεμιναριακές εργασίες και 50% από το βαθμό της διπλωματικής εργασίας. Επιτυχής θεωρείται η αποφοίτηση με συνολικό βαθμό όχι χαμηλότερο του 7 (επτά).

Οι ΜΔΕ, εφόσον εγκριθούν από την εξεταστική επιτροπή και πριν από την ορκωμοσία του υποψηφίου, αναρτώνται υποχρεωτικά στο Ψηφιακό Αποθετήριο "ΠΕΡΓΑΜΟΣ", σύμφωνα με τις αποφάσεις της Συγκλήτου του ΕΚΠΑ. Πριν από την ορκωμοσία, ο υποψήφιος υποχρεούται να καταθέσει στη Γραμματεία του ΠΜΣ την σχετική βεβαίωση υποβολής της ΜΔΕ στο ανωτέρω Ψηφιακό Αποθετήριο. Το Τμήμα δημοσιεύει στην ιστοσελίδα του το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα, τον τίτλο της ΜΔΕ και έναν σύνδεσμο προς το Ψηφιακό Αποθετήριο.

8. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έχουν όλα τα δικαιώματα και τις παροχές που προβλέπονται για τους φοιτητές του Α΄ Κύκλου Σπουδών, πλην του δικαιώματος παροχής δωρεάν διδακτικών συγγραμμάτων. Το Ίδρυμα υποχρεούται να εξασφαλίσει στους φοιτητές με αναπηρία ή/και ειδικές ανάγκες προσβασιμότητα στα προτεινόμενα συγγράμματα και την διδασκαλία (παρ.3, αρ.34, Ν.4485/2017). Η Μονάδα Προσβασιμότητας για Φοιτητές με Αναπηρία (ΦμεΑ) συμβάλλει στην επίτευξη ισότιμης πρόσβασης στις ακαδημαϊκές σπουδές των φοιτητών με διαφορετικές ικανότητες και ανάγκες, μέσω της παροχής προσαρμογών στο περιβάλλον, Υποστηρικτικών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Υπηρεσιών Πρόσβασης.

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές καλούνται να συμμετέχουν και να παρακολουθούν σεμινάρια ερευνητικών ομάδων, συζητήσεις βιβλιογραφικής ενημέρωσης, επισκέψεις

σε εργαστήρια, συνέδρια/ημερίδες με γνωστικό αντικείμενο συναφές με αυτό του ΠΜΣ, διαλέξεις ή άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις του ΠΜΣ κ.ά. Ανά διετία προβλέπεται οργάνωση μιας τουλάχιστον ημερίδας του ΠΜΣ, κατά την οποία παρουσιάζονται με μορφή ανακοινώσεων οι ΜΔΕ, καθώς και τα προσωρινά συμπεράσματα διδακτορικών διατριβών που είναι σε εξέλιξη. Η ημερίδα αυτή είναι δημόσια και γνωστοποιείται, με κατάλληλο τρόπο, στα μέλη της αντίστοιχης επιστημονικής κοινότητας.

Η Συνέλευση του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, μετά την εισήγηση της ΣΕ, δύναται να αποφασίσει την διαγραφή μεταπτυχιακών φοιτητών εάν:

- το ποσοστό απουσιών φοιτητή ξεπερνά το 15% στο σύνολο των μαθημάτων ενός εξαμήνου,
- ο φοιτητής δεν ολοκληρώσει επιτυχώς τουλάχιστον δύο σεμινάρια κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων εξαμήνων των σπουδών του,
- εάν δεν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς το σύνολο του προγράμματος εντός των τακτών χρονικών ορίων,
- υπερβεί την μέγιστη χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ, όπως ορίζεται στον παρόντα Κανονισμό,
- έχει παραβιάσει τις κείμενες διατάξεις περί πειθαρχικών παραπτώματων από τα αρμόδια πειθαρχικά Όργανα,
- αυτοδίκαια κατόπιν αιτήσής του,
- υποπέσουν σε παράπτωμα που εμπίπτει στο δίκαιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Ν.2121/93) κατά τη συγγραφή των προβλεπομένων εργασιών του.

Στο τέλος κάθε εξαμήνου πραγματοποιείται αξιολόγηση κάθε μαθήματος και κάθε διδάσκοντος από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές (παρ.1., άρ.44, Ν.4485/2017), σύμφωνα με την διαδικασία που προτείνει η ΣΕ και εγκρίνει η Συνέλευση του Τμήματος. Η αξιολόγηση του ΠΜΣ γίνεται σύμφωνα με άρ.44, Ν.4485/2017.

Η καθομολόγηση γίνεται τον Ιανουάριο, τον Ιούνιο και τον Οκτώβριο κάθε έτους στο πλαίσιο της Συνέλευσης του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας και σε χώρο του Τμήματος ή της Σχολής, παρουσία του Διευθυντή του ΠΜΣ ή του Αναπληρωτή του, του Προέδρου του Τμήματος ή του Αναπληρωτή του και, κατά τις δυνατότητες, ενδεχομένως εκπροσώπου του Πρυτάνεως.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του ΠΜΣ απονέμεται Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Αρχαιολογία και Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου: από την Απώτατη Προϊστορία έως την Ύστερη Αρχαιότητα» στις εξής τρεις ειδικεύσεις:

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Αρχαία Ιστορία

Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών δεν απονέμεται σε φοιτητή του οποίου ο τίτλος σπουδών πρώτου κύκλου από ίδρυμα της αλλοδαπής δεν έχει αναγνωρισθεί από

το Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), σύμφωνα με το ν. 3328/2005 (Α' 80).

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές μπορούν να αιτηθούν την έκδοση παραρτήματος διπλώματος (Diploma Supplement).

8. ΥΠΟΔΟΜΗ – ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΜΣ

Για την εύρυθμη λειτουργία του ΠΜΣ διατίθενται αίθουσες διδασκαλίας και σεμιναρίων, αμφιθέατρα εξοπλισμένα με οπτικοακουστικά μέσα, τα εργαστήρια και το Μουσείο Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

Η διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη του ΠΜΣ γίνεται από την Γραμματεία του ΠΜΣ.

Η χρηματοδότηση του ΠΜΣ μπορεί να προέρχεται από:

- α) τον προϋπολογισμό του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και των συνεργαζόμενων για την οργάνωσή του φορέων σύμφωνα με το άρθρο 43,
- β) τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων,
- γ) δωρεές, παροχές, κληροδοτήματα και κάθε είδους χορηγίες φορέων του δημόσιου τομέα, όπως οριοθετείται στην περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), ή του ιδιωτικού τομέα,
- δ) πόρους από ερευνητικά προγράμματα,
- ε) πόρους από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλων διεθνών οργανισμών,
- στ) μέρος των εσόδων των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.)
- ζ) κάθε άλλη νόμιμη πηγή.

Κατά τη λήξη της θητείας της ΣΕ, με ευθύνη του απερχόμενου Διευθυντή, συντάσσεται αναλυτικός απολογισμός του ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου και των λοιπών δραστηριοτήτων του Π.Μ.Σ., ο οποίος κατατίθεται στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ (παρ. 2, άρ.44, Ν.4485/2017). Ο εν λόγω απολογισμός με ευθύνη της Κοσμητείας αποστέλλεται αμελλητί στα μέλη της ΕΣΕ (παρ. 5, άρ.44, Ν.4485/2017).

Η εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση του ΠΜΣ γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 44 του Ν.4485/2017.

10. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Οι διδάσκοντες του ΠΜΣ, προέρχονται, τουλάχιστον κατά 60%, από:

- μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος,

- μέλη Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Τμήματος, κατόχους διδακτορικού διπλώματος εκτός και εάν το γνωστικό τους αντικείμενο είναι εξαιρετικής και αδιαμφισβήτητης ιδιαιτερότητας για το οποίο δεν είναι δυνατή ή συνήθης η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής,
- ομότιμους καθηγητές (άρθρο. 69, Ν.4386/2016) και αφυπηρητήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του οικείου Τμήματος,
- διδάσκοντες σύμφωνα με το Π.Δ. 407/1980 (Α' 112),
- επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους κάτοχους διδακτορικού διπλώματος, οι οποίοι μπορεί να απασχολούνται ως ακαδημαϊκοί υπότροφοι με απόφαση της Συνέλευσης και πράξη του Προέδρου του οικείου Τμήματος για την διεξαγωγή διδακτικού και ερευνητικού έργου, καθοριζόμενοι με την σύμβαση που υπογράφεται μεταξύ του ακαδημαϊκού υποτρόφου και του Πρύτανη του οικείου ΑΕΙ. (παρ. 7, άρ. 29, Ν. 4009/2011).

Με αιτιολογημένη απόφαση της Συνέλευσης το Τμήματος ανατίθεται διδασκαλία σε:

- μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ,
- ερευνητές από ερευνητικά κέντρα του αρ. 13Α, Ν. 4310/2014 και της Ακαδημίας Αθηνών,
- επισκέπτες καταξιωμένους επιστήμονες από την ημεδαπή ή την αλλοδαπή, που έχουν θέση ή προσόντα καθηγητή ή ερευνητή σε ερευνητικό κέντρο, επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους που κατέχουν διδακτορικό δίπλωμα με εξειδικευμένες γνώσεις ή σχετική εμπειρία στο γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ,
- επισκέπτες μεταδιδακτορικούς ερευνητές, Έλληνες ή αλλοδαπούς νέους επιστήμονες, κάτοχους διδακτορικού διπλώματος (παρ.7, άρ. 16, Ν.4009/2011)
- ή γίνονται νέες προσλήψεις/συμβάσεις σύμφωνα με τα ανωτέρω (παρ. 1, 2, 5 &6, αρ. 36, Ν.4485/2017).

Η ανάθεση διδασκαλίας μαθημάτων, σεμιναρίων και ασκήσεων του ΠΜΣ γίνεται ύστερα από εισήγηση της ΣΕ και έγκριση της Συνέλευσης του Τμήματος.

3. ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2020-2021:

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

3α. ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ – PREHISTORIC ARCHAEOLOGY

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ - WINTER SEMESTER	
Κωδ. 2001	<p>Η Μεσολιθική εποχή στην Ανατολική Μεσόγειο: σύγχρονες έρευνες και νέα δεδομένα</p> <p><i>Γ. Κουρτέση-Φιλιππάκη με τη συνεργασία της Π. Ελεφάντη (post.doc.)</i></p> <p>The Mesolithic in the Eastern Mediterranean: current research and new evidence</p> <p><i>G. Kourtessi-Philippakis with the cooperation of P. Elefanti (post doc.)</i></p>
2003	<p>Θρησκεία και λατρευτικές πρακτικές στην προϊστορική Κρήτη και Κύπρο, με έμφαση στην Ύστερη Χαλκοκρατία</p> <p><i>Ε. Μαντζουράνη</i></p> <p>Religion and ritual practices in prehistoric Crete and Cyprus, with emphasis on the Late Bronze Age.</p> <p><i>E. Mantzourani</i></p>
2005	<p>Βιοτεχνίες και εργαστήρια στην Κρήτη της Εποχής του Χαλκού: οργάνωση, τεχνολογία και παραγωγή</p> <p><i>Α. Πλάτων</i></p> <p>Industries and workshops in Bronze Age Crete: structure, technology and production</p> <p><i>L. Platon</i></p>
2007	<p>Το φιλοσοφικό υπόβαθρο της αρχαιολογικής ερμηνείας</p> <p><i>Γ. Βαβουρανάκης</i></p> <p>The philosophical background of archaeological interpretation</p> <p><i>G. Vavouranakis</i></p>

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ - SPRING SEMESTER	
Κωδ. 2002	<p>Το θαλάσσιο περιβάλλον: Γεωαρχαιολογικές και Βιοαρχαιολογικές προσεγγίσεις</p> <p><i>Α. Καραλή – Γ. Φερεντίνος (ομ. καθ., Πανεπιστήμιο Πατρών)</i></p> <p>The marine environment: A Geoarchaeological and Bioarchaeological approach.</p> <p><i>L. Karali – G. Ferentinos (prof.em, University of Patras)</i></p>

2004	<p>Ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας και η σημασία του για τις προϊστορικές κοινωνίες</p> <p>Γ. Παπαδάτος, με τη συνεργασία της Δρ. Π. Καλαντζοπούλου, (Μετα-διδασκατορική Ερευνήτρια, ΕΚΠΑ)</p> <p>The primary sector of economy and its importance for prehistoric societies</p> <p><i>Y. Papadatos with the cooperation of Dr. P. Kalantzopoulou (Post-doctoral Research Fellow, NKUA)</i></p>
2006	<p>Η Μεσοελλαδική Εποχή – περίοδος κρίσης ή μεταμόρφωσης;</p> <p>Α. Χασιακού</p> <p>The Middle Helladic Period – a period of crisis or of transformation?</p> <p><i>A. Hassiacou</i></p>
2040	<p>Οι "Σκοτεινοί Αιώνες" στο τέλος της Ύστερης Εποχής του Χαλκού και κατά την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου στην Εγγύς Ανατολή και την Κύπρο</p> <p>Κ. Κοπανιάς</p> <p>The "Dark Ages" in the Near East and Cyprus at the end of the Late Bronze Age and Early Iron Age</p> <p><i>K. Koranias</i></p>

3β. ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ – CLASSICAL ARCHAEOLOGY

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ – WINTER SEMESTER	
Κωδ. 2009	<p>Η μνημειακή αρχιτεκτονική της Πελοποννήσου</p> <p>Χ. Κανελλόπουλος</p> <p>The monumental architecture of the Peloponnese</p> <p><i>Ch. Kanellououlos</i></p>
2011	<p>Ελληνιστική πλαστική στο Αιγαίο</p> <p>Β. Μαχαίρα (Διευθύντρια Ερευνών, Ακαδημία Αθηνών)</p> <p><i>Hellenistic sculpture in the Aegean</i></p> <p><i>V. Machaira (Director of Research, Academy of Athens)</i></p>
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ - SPRING SEMESTER	
Κωδ. 2008	<p>Ζητήματα στη μελέτη της μνημειακής ζωγραφικής (800 π.Χ. – 200 μ.Χ.)</p> <p>Δ. Πλάντζος</p> <p>Monumental Greek Painting (800 BC – 200 AD)</p>

	<i>D. Plantzos</i>
2010	Η κεραμική ως αρχαιολογικό υλικό: ο ‘κύκλος ζωής’ των αρχαίων ελληνικών αγγείων Ε. Κεφαλίδου Pottery in the Archaeological Record: The life cycle of ancient Greek vases E. Kefalidou

3γ. ΑΡΧΑΙΑΙΣΤΟΡΙΑ – ANCIENT HISTORY

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ – WINTER SEMESTER	
Κωδ. 2013	Πολιτικοί και κοινωνικοί θεσμοί στην Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδο <i>Χ. Κοκκινιά, κύρια ερευνήτρια (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών) – Σ. Ανεζίρη</i> Political and social institutions in the Hellenistic and Roman periods <i>Ch. Kokkinia, Senior Researcher (National Hellenic Research Foundation) – S. Aneziri</i>
2015	Ιδιωτικά σωματεία και συσσωματώσεις με επίκεντρο το γυμνάσιο στις αρχαίες ελληνικές πόλεις (2 ^{ος} αιώνας π.Χ.-3 ^{ος} αι. μ.Χ.) <i>Ν. Γιαννακόπουλος</i> Private associations and gymnasial associations in the ancient Greek cities (2 nd cent. B.C-3 rd cent. AD) <i>N. Giannakopoulos</i>

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ - SPRING SEMESTER	
Κωδ. 2012	Ολιγαρχία και Δημοκρατία στην τελευταία φάση του Πελοποννησιακού πολέμου <i>Σ. Ε. Ψωμά</i> Oligarchy and Democracy during the Last phase of the Peloponnesian War <i>S. E. Psoma</i>
2014	Τρέχοντα ερευνητικά προβλήματα ελληνιστικής και ρωμαϊκής ιστορίας <i>Κ. Μπουραζέλης με τη συνεργασία του Δρ. Γ. Μητρόπουλου</i> Current Research Problems of Hellenistic and Roman History <i>C. Buraselis with the cooperation of Dr. G. Mitropoulos</i>

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

ΑΚΑΔ. ΕΤΟΥΣ 2020-2021

3α. Σεμινάρια ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Γεωργία Κουρτέση-Φιλιππάκη, με την συνεργασία της **Π. Ελεφάντη**(postdoc. ΕΚΠΑ)

Georgia Kourtessi-Philippakis, with the cooperation of **P. Elefanti**(post doc. NKUA)

Χειμερινό εξάμηνο – Winter Semester

Τίτλος: Η Μεσολιθική εποχή στην Ανατολική Μεσόγειο: σύγχρονες έρευνες και νέα δεδομένα

Subject: The Mesolithic in the Eastern Mediterranean: current research and new evidence

Περίληψη: Η Μεσολιθική εποχή αναγνωρίστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα και ορίστηκε αρχικά ως το μεταβατικό στάδιο από τη θηρευτική και συλλεκτική οικονομία της Παλαιολιθικής στην παραγωγική οικονομία της Νεολιθικής εποχής. Η σύγχρονη έρευνα, λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο τα κατάλοιπα του υλικού πολιτισμού αλλά και ανασκαφικά, αρχαιομετρικά, περιβαλλοντικά κ. α. δεδομένα, θέτει ως στόχο τον προσδιορισμό της ταυτότητας της Μεσολιθικής, η οποία παρουσιάζει μια ιδιαίτερη πολυμορφία και διάρκεια ανάλογα με τις περιοχές του Μεσογειακού και Ευρωπαϊκού χώρου όπου αυτή εμφανίζεται. Στην Ελλάδα η έρευνα της Μεσολιθικής άρχισε στο Μεσοπόλεμο και συνεχίζεται έως σήμερα. Στο σεμινάριο γίνεται μια ιστορική επισκόπηση της έρευνας της εν λόγω εποχής, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ανασκαφών και μελετών στο ευρύτερο πλαίσιο της Ανατολικής Μεσογείου, σχολιάζεται η προβληματική της έρευνας και διαγράφονται οι προοπτικές της.

Summary: The Mesolithic, a period that spans the transition from the Palaeolithic hunter-gatherer way of life to the Neolithic farming economy, was recognized from as early as the end of the 19th century. Based on the study of cultural remains as well as a range of new evidence derived from excavations, palaeoenvironmental and archaeometric studies, current research sets out to investigate the multiple and complex character of the Mesolithic by considering it at the local Mediterranean scale, as well as more widely for Europe as a whole. In Greece, Mesolithic research began during the late 1920s and continues up until now. The present seminar begins with a historical overview of the main stages in the development of Mesolithic research. This will be followed by a presentation of the evidence from excavations and general research undertaken in the wider Eastern Mediterranean. The seminar will conclude with a

discussion of general questions related to the Mesolithic, as well as the prospects for future research in the region.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

- Galanidou, N. 2003. *The Greek Mesolithic, problems and perspectives*, 10, 99-112. London, British School at Athens Studies.
- Galanidou, N. 2011. «Mesolithic cave use in Greece and the mosaic of human communities». *Journal of Mediterranean Archaeology*, 24(2): 219-242.
- Kaczanowska, M., Kozłowski J. K. και A. Sampson. 2008. «Le Mésolithique du bassin égéen». Στο *La Préhistoire du Sud-Est européen: traditions et innovations*, επιμ. G. Kourtessi-Philippakis. Paris, Etudes Balkaniques 15: 83-99.
- Kaczanowska, M. και J. K. Kozłowski. 2014. 'The Aegean Mesolithic: material culture, chronology, and networks of contact', Στο *Island Archaeology and the origins of seafaring in the Eastern Mediterranean. Proceedings of the Wenner Gren Workshop held at Reggio Calabria on October 19-21, 2012. In memory of John D. Evans*, επιμ. A. J. Ammerman και T. Davis, Eurasian Prehistory 11(1-2): 31-62.
- Kotsakis, K. 2001. 'Mesolithic to Neolithic in Greece. Continuity, discontinuity or change of course'. *Documenta Prehistorica* 28: 63-73.
- Kotzamani, G. και A. Livarda, 2018. «People and plant entanglements, at the dawn of agricultural practice in Greece, an analysis of the Mesolithic and early Neolithic archaeobotanical remains». *Quaternary International*, doi:10.1016/j.quaint.2018.04.044.
- Reingruber, A. 2017. «The transition from the Mesolithic to the Neolithic in a circum-Aegean perspective: Concepts and narratives». Στο *Communities, landscapes, and interaction in Neolithic Greece. Proceedings of the International Conference, Rethymno 29-30, May 2015*, επιμ. A. Sarris, E. Kalogiropoulou, T. Kalayci και L. Karimali. 8-26. International Monographs in Prehistory. Archaeological Series 20.
- Runnels C.N. 2009. «Mesolithic sites and surveys in Greece: A case study from the Southern Argolid», *Journal of Mediterranean Archaeology*, 22(1): 57-73.
- Perlès, C., 2001. *The early Neolithic in Greece*. Cambridge University Press.
- Sampson, A. 2014a. *The Cave of the Cyclops: Mesolithic and Neolithic Networks in the Northern Aegean, Greece, Vol. I*. INSTAP Academic Press.
- Sampson, A. 2014b. «Le Mésolithique du bassin Égéen». Στο *La transition Néolithique Méditerranée*, επιμ. Perrin, M. C. και J. Guilaine. Errance-AEP, 193-207.
- Stiner, M. C. και Munro, N. D. 2010. «On the evolution of diet and landscape during the Upper Paleolithic through Mesolithic at Franchthi Cave (Peloponnese, Greece)». *Journal of Human Evolution*: 618-36.

Ελένη Μαντζουράνη–Eleni Mantzourani

Χειμερινό εξάμηνο–Winter Semester

Τίτλος: Θρησκεία και λατρευτικές πρακτικές στην προϊστορική Κρήτη και Κύπρο, με έμφαση στην Ύστερη Χαλκοκρατία.

Subject: Religion and ritual practices in prehistoric Crete and Cyprus, with emphasis on the Late Bronze Age.

Περίληψη: Στόχος του σεμιναρίου αυτού είναι η διερεύνηση των θρησκευτικών αντιλήψεων και λατρευτικών πρακτικών των κοινωνιών της προϊστορικής Κρήτης και Κύπρου, ιδιαίτερα κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού. Το θέμα προσεγγίζεται σε δύο επίπεδα. Πρώτον, εξετάζονται τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα θέσεων, οι οποίες παραδοσιακά θεωρούνται ιεροί χώροι επί τη βάση της δομής και της σκευής τους. Στη δομή εγγράφονται στοιχεία όπως η οργάνωση του χώρου και η παρουσία σταθερών κατασκευών με ιερό χαρακτήρα, ενώ στην σκευή περιλαμβάνονται κινητά ευρήματα με εξειδικευμένη χρήση, όπως πήλινα και λίθινα αγγεία, ειδώλια κατασκευασμένα από διάφορα υλικά και άλλα. Σε δεύτερο επίπεδο μελετώνται οι σχετικές παραστάσεις στην εικονογραφία και οι ποικίλες ερμηνείες που έχουν εκφραστεί αναφορικά με το περιεχόμενό τους. Στον όρο εικονογραφία συμπεριλαμβάνονται κυρίως οι απεικονίσεις στη μεγάλη ζωγραφική, τη σφραγιδογλυφία, τα πήλινα ομοιώματα και/ή παραστάσεις σε άλλα μέσα. Σε αυτό το ευρύτερο πλαίσιο θα συζητηθούν μία σειρά προβλημάτων, όπως η ταύτιση των επίσημων και ανεπίσημων χώρων λατρείας, οι ιδιότητες της θεότητας ή των θεοτήτων, ο χαρακτήρας των τελετουργιών και η ενδεχόμενη σύνδεση της θρησκείας με τις ομάδες άσκησης εξουσίας.

Summary: This seminar aims at the research of religious beliefs and ritual practices of the societies of prehistoric Crete and Cyprus, particularly during the Late Bronze Age. The subject is approached at two levels. First, the architectural remains of sites, traditionally considered as sacred places, on the basis of their design and equipment, are examined. The term design includes issues like the organization of space and the presence of structures with religious character, while equipment refers to objects of specialized use, as for instance clay and stone vessels, figurines made of different materials and other. At a second level, the relevant iconographic representations and the various interpretations suggested regarding their meaning will be studied. The term iconography includes mainly representations on fresco paintings, seal engraving, the clay models and/or representations in other means. Within this larger context a series of problems will be discussed: the identification of formal and informal areas of worship, the status of deity or deities, and the character of the ceremonies and the possible association of religion with groups exercising power.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

CMS (Corpus der minoischen und mykenischen Siegel), επιμ. F. Matz και H. Biesantz, Berlin 1964-2000, Mainz 2002-.

Betancourt, P. 2007. *Introduction to Aegean Art*. Philadelphia.

- Brecoulaki, H., J. Davis, L. Stocker και Sh. Stocker, επιμ. 2015. *Mycenaean Wall Painting in Context. New Discoveries, Old Finds Reconsidered*. Αθήνα.
- Hitchcock, L. 2000. *Minoan Architecture: A Contextual Analysis*. SIMA 155. Jonsered.
- Hägg, R., επιμ. 1997. *The Function of "Minoan Villa."* Stockholm.
- Hägg, R., και N. Marinatos, επιμ. 1987. *The Function of the Minoan Palaces*, Stockholm.
- Immerwahr, S. A. 1989. *Aegean Painting in the Bronze Age*, Philadelphia.
- Μαντζουράνη, Ε. 2001. *Η Αρχαιολογία της Προϊστορικής Κύπρου*, Αθήνα.
- Μαντζουράνη, Ε. 2002. *Προϊστορική Κρήτη - Τοπογραφία και Αρχιτεκτονική*, Αθήνα.
- Marinatos, N. 1993. *Minoan Religion: Ritual, Image and Symbol*, Columbia, South Carolina.
- Nilsson, M. 1998. *Minoan-Mycenaean Religion and its Survival in the Greek Religion*, Lund.
- Pararas, Y. 2008. *Immovable Offertory Installations in Late Bronze Age Cyprus*, SIMA Pocket-book 174, Säverlanden.
- Preziosi D. και L. Hitchcock, 1999. *Aegean Art and Architecture*, Oxford.
- Rutkowski, B. 1986. *The Cult Places of the Aegean*, New Haven – London.
- Webb J. M. 1999. *Ritual Architecture, Iconography and Practice in Cypriot Bronze Age*, SIMA Pocket-book 75. Jonsered.

Λευτέρης Πλάτων – Lefteris Platon

Χειμερινό εξάμηνο–Winter Semester

Τίτλος: Βιοτεχνίες και εργαστήρια στην Κρήτη της Εποχής του Χαλκού: οργάνωση, τεχνολογία και παραγωγή

Subject: Industries and workshops in Bronze Age Crete: structure, technology and production

Περίληψη: Σκοπός τους σεμιναρίου είναι να προσεγγίσει το ζήτημα της οργάνωσης και λειτουργίας των μινωικών εργαστηρίων και βιοτεχνιών. Έμφαση δίνεται στην αναγνώριση των χώρων εργασίας, τον τεχνολογικό τους εξοπλισμό, τις χρησιμοποιούμενες τεχνικές και την κοινωνικο-οικονομική σημασία της παραγωγής τους. Τέλος, επιδιώκεται η ανασύνθεση της παραγωγικής διαδικασίας συγκεκριμένων κατηγοριών προϊόντων, με εγνωσμένη οικονομική ή/και κοινωνική σημασία στην Κρήτη της Εποχής του Χαλκού.

Summary: The aim of the seminar is to approach the matter of the structure and function of the Minoan working places and industries. The emphasis is given to the identification of the workshops, their equipment, the used techniques and the socio-economic significance of their production. Finally, a reconstruction of the production procedure for

specific kinds of products having a known economic or/and social importance in the Bronze Age Crete is attempted.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

- Betancourt, Ph. P., Th. Brogan, V. Apostolakou και A. Koh, 2014. “The organization of Minoan manufacturing”.*ΚρητικάΧρονικά*34: 89-96.
- Betancourt, Ph. P. 2006. *The Chrysokamino Metallurgy Workshop and its Territory*. Princeton.
- Branigan, K. 1983. “Craft Specialization in Minoan Crete”. Στο O. Krzyszkowska και L. Nixon (επιμ.), *Minoan Society, Proceedings of the Cambridge Colloquium 1981*, 23-32, Bristol.
- Catling, H. W. και E. Catling 1984. “The Bronzes and Metalworking Equipment”, στο M. R. Popham, *The Minoan Unexplored Mansion at Knossos*, 203-222, London.
- Δαβάρας, Κ. 1973. “Μινωική κεραμική κάμινος εις Στύλος Χανίων”.*ΑΕ*112: 75-80.
- Δαβάρας, Κ. 1989. “Μινωικά μελισσοουργικά σκεύη”.Στο *Φίλια έπη εις Γεώργιον Μυλωνάν δια τα 60 έτη του ανασκαφικού του έργου Γ΄*, 1-7.Αθήνα.
- Effenterre Van, M. 1983. “Réflexion sur l’organisation des atelier dans la civilizationcréto-mycénienne”. Στο *Minoan Society*, επιμ. O. Krzyszkowska και L. Nixon, 69-74, Bristol.
- Evely, D. 1988α. “The Potters’ Wheel in Minoan Crete”. *BSA* 83: 83-126.
- Evely, D. 1988β. “Minoan Craftsmen: Problems of Recognition and Definition”.Στο*Problems in Greek Prehistory*, επιμ.Ε.Β. French και Κ. Α. Wardle, 397-415. Bristol.
- Evely, D. 1993. *Minoan Crafts: Tools and Techniques I*, SIMA 92. I. Göteborg.
- Koraka, K. και L. Platon, 1993. “Ληνοίμινωικοί”, *BCH*117: 35-101.
- Platon, L. 1993. “Atelier palatiaux minoens: une nouvelle image”, *BCH* 117: 103-122.
- Poursat, J-Cl. 1996. *Artisan minoens: les maisons-ateliers du Quartier Mu*, Études Crétoises 32. Fouilles exécutées à Malia. Le Quartier Mu III. Paris.
- Warren, P. 1967. “A Stone Vase Maker’s Workshop in the Palace at Knossos”, *BSA* 62: 195-202.
- Warren, P. 2014. “Aromatic Questions”, *ΚρητικάΧρονικά*34: 13-39.

Γιώργος Βαβουρανάκης – Giorgos Vavouranakis

Χειμερινό εξάμηνο–Winter Semester

Τίτλος: Το φιλοσοφικό υπόβαθρο της αρχαιολογικής ερμηνείας

Subject: The philosophical background of archaeological interpretation

Περίληψη: Σκοπός του σεμιναρίου είναι να εξετάσει μερικές από τις ιδέες της νεώτερης και σύγχρονης φιλοσοφίας που έχουν επηρεάσει την αρχαιολογική σκέψη, καθώς αφορούν τη σχέση του ανθρώπου με τον υλικό πολιτισμό. Οι φοιτήτριες/φοιτητές επιλέγουν εκπροσώπους της φιλοσοφίας ή της ευρύτερα οριζόμενης ως κοινωνιολογικής θεωρίας (π.χ. Μαρξ, Μως, Γκίντενς, Μπουρντιέ, Φουκώ, Gell, Ντελέζ, Λατούρ, deLanda κ.ά.), συζητούν τις ιδέες καθαυτές και βρίσκουν ένα συναφές αρχαιολογικό παράδειγμα για να κατανοήσουν το προϊστορικό Αιγαίο μέσα από τις ιδέες αυτές. (η-τάξη: ARCH 326).

Summary: The seminar aims to examine several ideas of modern and contemporary philosophy that have influenced archaeological thought, since they refer to the relation of people to material culture. Students select representatives of philosophy or the wider defined social theory (e.g. Marx, Mauss, Giddens, Bourdieu, Foucault, Gell, Deleuze, Latour, De Landa etc.), they discuss their ideas themselves and they find suitable archaeological examples in order to understand the prehistoric Aegean through them (e-class: ARCH 326).

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

- Hitchcock, L. 2008. *Theory for Classics: A Student's Guide*. London and New York: Routledge.
- Bourdieu, P. 1977. *Outline of a Theory of Practice* (μετάφραση R. Nice). Cambridge: Cambridge University Press.
- DeLanda, M. 2016. *Assemblage theory*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Deleuze, G. και F. Guattari 2017. *Καπιταλισμός και σχιζοφρένεια: Χίλια πλατόματα* (μετάφραση Β. Πατσογιάννης). Αθήνα: Πλέθρον.
- Foucault, M. 1991. *Η τάξη του λόγου: εναρκτήριο μάθημα στο College de France-1970* (μετάφραση Χ. Χρησιτίδης, Μ. Μαϊδάτσης). Αθήνα: Ηριδανός.
- Giddens, A. 1984. *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gell, A. 1998. *Art and Agency: An Anthropological Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Latour, B. 2005. *Reassembling the Social – An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Marx, K. 2010. *Κριτική της πολιτικής οικονομίας* (μετάφραση Χ. Μπαλωμένος). Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή.
- Mauss, M. 1999. *Το δώρο: Μορφές και λειτουργίες της ανταλλαγής στις αρχαϊκές κοινωνίες* (μετάφραση Α. Σταματοπούλου-Παραδέλλη). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Λίλιαν Καραλή – Γιώργος Φερεντίνος (ομ. καθ., Πανεπιστήμιο Πατρών)
Lilian Karali – George Ferentinos (prof.em., University of Patras)

Εαρινό εξάμηνο–Spring Semester

Τίτλος: Το θαλάσσιο περιβάλλον: Γεωαρχαιολογικές και Βιοαρχαιολογικές και προσεγγίσεις

Subject: The marine environment: A Geoarchaeological and Bioarchaeological approach

Περίληψη: Η μελέτη των περιβαλλοντικών αλλαγών κατά το παρελθόν μπορεί να μας διαφωτίσει για το παρόν και το μέλλον. Για τον αρχαιολόγο είναι πολύ σημαντική η γνώση των βασικών γεωλογικών και οικολογικών παραγόντων που επηρεάζουν τη ζωή και τη δράση του ανθρώπου και των ζώντων οργανισμών πάνω στη γη αλλά και μέσα στο νερό. Στο σεμινάριο θα εξετασθούν οι μέθοδοι τηλεπισκόπησης των θαλασσών και οι εφαρμογές τους στην προϊστορική αρχαιολογία. Οι μεταβολές της στάθμης της θάλασσας είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα καθώς κατά τους προϊστορικούς χρόνους έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην μετακίνηση αγαθών και ιδεών, στην ανάπτυξη ή εγκατάλειψη παράκτιων οικισμών.

Θα παρουσιαστούν επίσης οι μέθοδοι μελέτης καταλοίπων θαλασσίων οργανισμών (ιχθύες, μαλάκια) με στόχο την ερμηνεία αυτών των βιοαρχαιολογικών καταλοίπων και την συμβολή τους στην αρχαιολογική έρευνα .

Summary: Studying environmental changes in the past can enlighten us about the present and the future. For the archaeologist the knowledge of the basic geological and ecological factors that influenced the life and the actions of the human being and the living organisms on land and in water is imperative. In this seminar will be examined the methods of detection of the sea paleoenvironment in prehistory. The variations of sea level and its consequences on human movements and on the evolution of coastal sites are a characteristic example for the transportation and exchange of goods and ideas as well as in the growth or abandonment of the coastal settlements during the prehistoric periods.

Methods for studying marine organisms (fish, molluscs) for the interpretation of these bioarchaeological residues and their contribution to archaeological research will also be presented.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

Allen, K.M.S., S.W. Green και E.B.W. Zubrow. 1990. *Interpreting space: GIS and archaeology*. London.

Αλματζή, Α. 2000. «Γενικά για λιμναίους οικισμούς». *Επτάκυκλος* 15: 82-86.

Battarbee, R.W. 1988. «The use of Diatom Analysis in Archaeology: A review». *JAS*15: 621-44.

Bocquet, A. 1984. *Archéologie des lacs et des rivières*. Annecy: Musée d' Annecy.

Brown, A.G. 1997. *Alluvial geoarchaeology*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Courty, M.A., P. Goldberg και R. Macphail. 1989. *Soils and micromorphology in archaeology*. Cambridge: Cambridge Manuals in Archaeology.
- Dincauze, D.F. 2000. *Environmental Archaeology. Principles and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ευθυμίουπουλος, Η., και Μ. Μοδινός. επιμ. 2000. *Το θαλάσσιο περιβάλλον*. Αθήνα: Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Ερευνών (ΔΙΠΕ) / Ελληνικά γράμματα.
- Harrison S.P. και G. Digerfeldt. 1993. «European lakes as palaeohydrological and palaeoclimatic indicators». *Quaternary Science Reviews* 12: 233-48.
- Hassan, F. 1979. «Geoarchaeology: The geologist and archaeology». *American Antiquity* 44: 207-70.
- Higgins, M.D. και R. Higgins. 1996. *Geological companion to Greece and the Aegean*. New York / London: Cornell University. Press / Duckworth Publishers, Ithaca.
- Jones, R.E., B.S.J. Isserlin, V. Karastathis, S.P. Papamarinopoulos και G.E. Syrides, et.al., 2000. «Exploration of the Canal of Xerxes, Northern Greece: the role of Geophysical and other techniques». *Archaeological Prospection* 7: 147-70.
- Karali, L. 1999. *Shells in Aegean Prehistory*, BAR-IS 761, Oxford.
- Καραλή, Λ. 2008. «Αρχαιολογία και θαλάσσιο περιβάλλον». Στο *Το θαλάσσιο Περιβάλλον*, επιμ. Η. Ευθυμίουπουλος και Μ. Μοδινός, 13-22. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καραλή, Λ. 2005. *Περιβαλλοντική Αρχαιολογία*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.
- Καραλή, Λ. και Γ. Φερεντίνος. επιμ. 2015. *Τετράδια Γεωαρχαιολογίας*. Συλλογικό έργο. Αθήνα: ΟΛΚΟΣ.
- Karastathis, V.K., S. Papamarinopoulos και R.E. Jones. 2001. «2-D velocity structure of the buried ancient canal of Xerxes; an application of seismic methods in archaeology». *Journal of Applied Geophysics* 47: 29-43.
- Kraft, J.C. et.al., 1977. «Palaeogeographic reconstructions of coastal Aegean archaeological sites». *Science* 195: 941-47.
- Kraft, J., G. Rapp J. Gifford, και S. Aschenbrenner. 2005. «Coastal Change and Archaeological Settings in Elis». *Hesperia* 74: 1-39.
- Raikes, R. και L.Water. 1984. *Weather and prehistory*. 2nd ed. New Jersey.

Γιάννης Παπαδάτος, με τη συνεργασία της Δρ. **Παναγιώτας Καλαντζοπούλου**, (Μετα-διδακτορικής Ερευνήτριας, ΕΚΠΑ)

Yiannis Papadatos, with the cooperation of Dr. **Panagiota Kalantzopoulou** (Postdoctoral Research Fellow, NKUA)

Εαρινό εξάμηνο – Spring Semester

Τίτλος: Ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας και η σημασία του για τις προϊστορικές κοινωνίες

Subject: The primary sector of economy and its importance for prehistoric societies

Περίληψη: Σκοπός του σεμιναρίου είναι η μελέτη της αρχαιολογίας του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας (γεωργία και κτηνοτροφία), στις προϊστορικές κοινωνίες του Αιγαίου, και οι αλληλεπιδράσεις του με τα κοινωνικοπολιτικά συστήματα της Εποχής του Χαλκού. Θα αναλυθούν οι παραγωγικές δυνατότητες των διαφόρων περιβαλλοντικών ζωνών, η διαχείριση των παραγόμενων προϊόντων από τα εκάστοτε διοικητικά συστήματα καθώς και η δυνατότητα της σύγχρονης αρχαιολογικής έρευνας να ανασυστήσει αυτές τις άυλες πρακτικές μέσω άμεσων, έμμεσων και αποσπασματικών δεδομένων. Τα αρχαιολογικά δεδομένα στοιχεία που θα συζητηθούν και μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο των σεμιναριακών εργασιών ποικίλουν, και περιλαμβάνουν περιβαλλοντικά δεδομένα και οικοδομημένα, οικιστικά μοντέλα και οικιστική αρχιτεκτονική, εργαλειοτεχνίες και υλικό πολιτισμό που σχετίζεται με την πρωτογενή παραγωγή, διοικητικά αρχεία σφραγισμάτων και πινακίδων, κλπ. Για την αποτελεσματικότερη προσέγγιση του αντικειμένου εκτός από τη χρήση της σχετικής βιβλιογραφίας για το προϊστορικό Αιγαίο θα συζητηθούν επίσης μελέτες περίπτωσης από ένα ευρύ χρονολογικό και γεωγραφικό φάσμα, από τους νεολιθικούς έως και τους ιστορικούς χρόνους, και από την Εγγύς Ανατολή ως την Δυτική Ευρώπη.

Επίσης, στο πλαίσιο του μαθήματος θα παρουσιασθεί και θα χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της Ασαφούς Γνωστικής Χαρτογράφησης (Fuzzy-logic Cognitive Mapping) με στόχο την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο επιμέρους κοινωνικοί, πολιτικοί και οικονομικοί παράγοντες αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Οι φοιτητές θα κληθούν να εξοικειωθούν με το ελεύθερο λογισμικό Mental Modeler (www.mentalmodeler.org) και να παράξουν σε ομάδες τους δικούς τους γνωστικούς χάρτες ως απάντηση σε ερωτήματα που σχετίζονται με τα αρχαιολογικά δεδομένα που θα μελετούν. Η εν λόγω πρακτική άσκηση αποτελεί μέρος του ερευνητικού προγράμματος PECUS, το οποίο χρηματοδοτείται από την ΕΕ και γίνεται με τη συμμετοχή φοιτητών από πανεπιστήμια της Ελλάδας, της Ισπανίας, της Αγγλίας και της Ισλανδίας (<https://pecus-erasmus.u-space.it/>). Η εμπειρία από την εφαρμογή του λογισμικού σε αρχαιολογικά δεδομένα θα δώσει την ευκαιρία στους φοιτητές που θα παρακολουθήσουν το σεμινάριο να συμμετάσχουν σε πενήνήμερο εκπαιδευτικό σεμινάριο που θα διοργανωθεί στη Βαλένθια από Universidad Catolica de Valencia.

Summary: Aim of the seminar is the archaeology of the primary sector of economy, namely agriculture and pastoralism, and its influence on the sociopolitical systems of the Aegean Bronze Age.

Issues to be addressed comprise the production capacity of the different environmental zones, the management of production by prehistoric administrative systems and the ability of modern archaeological research to reconstruct intangible practices with the use of direct, indirect and fragmentary archaeological evidence. The latter include environmental data and records of acts, settlement patterns and domestic architecture, tools and material culture related to primary production, archives of sealings and administrative documents, etc. A part from the use of these relevant

bibliography on prehistoric Aegean, a large number of case studies will be presented, covering a broad spatial and temporal spectrum, from the Neolithic to Historical phases, and from the Middle East to West Europe.

These minarín cludes the use of the method of Fuzzy-logic Cognitive Mapping, aiming at the understanding of the way various social, political and economic factors interact with each other. Student are required to familiarize with the free and opens of tow are of Mental Modeler (www.mentalmodeler.org), work in groups and produce their own metal maps as a response to archaeological questions related to the evidence they study. This training is part of the EU-funded research project PECUS, with the participation of students from universities in Greece, Spain, England and Iceland (<https://pecus-erasmus.u-space.it/>). The experience from the use of the software on archaeological evidence will provide the students the opportunity to participate in a 5-day educational workshop, organized in Valencia by the Universidad Católica de Valencia.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

- Chaniotis, A. 1999 (επιμ.). *From Minoan Farmers to Roman Traders. Sidelights on the Economy of Ancient Crete*. Stuttgart: F. Steiner.
- Christakis, K.S. 2011. «Redistribution and Political Economies in Bronze Age Crete». *AJA* 115.2: 197-205.
- Cole, J.R. και K.A. Persichitte, 2000. «Fuzzy Cognitive Mapping: Applications in Education». *International Journal of Intelligent Systems* 15: 1-25.
- Halstead, P. και V. Isaakidou. 2011. «Revolutionary Secondary Products: the Development and Significance of Milking, Animal-Traction and Wool-Gathering in Later Prehistoric Europe and the Near East». In *Interweaving Worlds: Systemic Interactions in Eurasia, 7th to 1st Millennia BC.*, επιμ. T.C. Wilkinson, S. Sherratt και J. Bennet. Oxford and Oakville: Oxbow Books.
- Howe, T. 2008. *Pastoral Politics: Animals, Agriculture and Society in Ancient Greece*. Claremont: Regina Books.
- Papageorgiou, E.I. 2011. «A Review Study of FCMs Applications during the last decade». In *Business Process Management*, επιμ. M. Glykas, 281-98. Berlin: Springer.
- Pullen, D.J. (επιμ.) 2010. *Political Economies of the Aegean Bronze Age*. Oxford - Oakville: Oxbow Books.
- Pullen, D.J. 1992. «Ox and Plow in the Early Bronze Age Aegean». *AJA* 96: 45-54.
- Voutsaki, S. και J. Killen (επιμ.) 2001. *Economy and Politics in the Mycenaean Palace States*. Cambridge: Cambridge Philological Society.
- Wells, B. (επιμ.) 1992. *Agriculture in Ancient Greece* (ActaAth 4°, 42). Stockholm.

Αφροδίτη Χασιακού– Aphrodite Hassiacou

Εαρινό εξάμηνο–Spring Semester

Τίτλος: Η Μεσοελλαδική Εποχή –περίοδος κρίσης ή μεταμόρφωσης;

Subject: The Middle Helladic Period- a period of crisis or of transformation?

Περίληψη: Στο μάθημα διερευνώνται δεδομένα και θεωρίες για το τέλος της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού και για την αρχή της Μέσης Εποχής του Χαλκού στην ηπειρωτική Ελλάδα. Συζητείται ο χαρακτήρας της Μέσης Εποχής του Χαλκού, και ζητήματα οικονομικών και κοινωνικών δομών μέσα από την παρουσίαση της τοπογραφίας, της οικιστικής και ταφικής αρχιτεκτονικής, των ταφικών εθίμων, της κεραμικής. Αναλύονται θεωρίες για το τέλος της Μέσης Εποχής του Χαλκού και για τις διαδικασίες μετάβασης στον Μυκηναϊκό πολιτισμό.

Summary: The course examines data and theories about the end of the Early Bronze Age and the beginning of the Middle Bronze Age in mainland Greece. It discusses the character of the Middle Helladic period and matters of economic and social structure through the presentation of architectural remains, burial practices, and pottery. It analyzes theories about the end of the period and about the process of transition to the Mycenaean civilization.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

- Borgna, El, Il. Caloi, F.M. Carinci, και R. Laffineur, eds. 2019. *Μνήμη / Mneme. Past and Memory in the Aegean Bronze Age: Proceedings of the 17th International Aegean Conference, University of Udine, Department of Humanities and Cultural Heritage, Ca' Foscari University of Venice, Department of Humanities, 17-21 April 2018*. Aegaeum 43, Leuven - Liège: Peeters.
- Boyd, M. 2002. *Middle Helladic and Early Mycenaean Mortuary Practices in the Southern and Western Peloponnese*, BAR-IS 1009. Oxford.
- Buck, R.J. 1964. "Middle Helladic Matt-painted Pottery". *Hesperia* 33: 231-313.
- Cline, E. επιμ. 2010. *The Oxford Handbook of the Bronze Age Aegean*, Oxford: Oxford University Press.
- Felten, Fl., Gaus, W. και R. Smetana, επιμ. 2007. *Middle Helladic Pottery and Synchronisms*, Proceedings of the International Workshop held at Salzburg, Oct. 31st - Nov. 2nd, 2004. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- Forsen, J. 1997. *The Twilight of the Early Helladics. A study of the disturbances in East, Central and Southern Greece towards the end of the Early Bronze Age*. Jonsered.
- Gauss, W. – Ev. Kiriati, 2011. "Pottery Production and Supply at Bronze Age Kolonna, Aegina. An Integrated Archaeological and Scientific Study of a Ceramic Landscape". *Ägina Kolonna. Forschungen und Ergebnisse. Band V*, επιμ. Fl. Felten. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- Kilian-Dirlmeier, I. 1995. «Reiche Gräber der mittelhelladischen Zeit». Στο *Politeia. Society and State in the Aegean Bronze Age, Proceedings of the 5th International Aegean Conference, University of Heidelberg, Archäologisches Institut, 10-13*

- April, 1994*, Τόμος I, επιμ. R. Laffineur και W.-D. Niemeier, *Aegaeum* 12, 49-53. Université de Liège.
- Κορρές, Γ. 1979-1984. «Ο τύμβος της Βοϊδοκοιλιάς και η γένεσις του τύπου του θολωτού τάφου της Ηπειρωτικής Ελλάδος». *Αρχαιολογικά Διατριβαί επί θεμάτων της Εποχής του Χαλκού*. Αθηνά 21, ΕνΑθήναις.
- Laffineur, R. επιμ. 1989. *Transition. Le monde égéen du Bronze moyen au Bronze récent, Actes de la deuxième Rencontre égéenne internationale de l'Université de Liège, 18-20 avril 1988*, *Aegaeum* 3 Liège: Université de Liège.
- Nordquist, G. 1987. *A Middle Helladic Village. Asine in the Argolid*. Uppsala.
- Papadimitriou, N. 2001. *Built Chamber Tombs of Middle and Late Bronze Age Date in Mainland Greece and the Islands*, BAR International Series 925. Oxford
- Pelon, Ol. 1986. *Tholoi, Tumuli et Cercles Funéraires*. Paris.
- Philippa-Touchais, A., G. Touchais, S. Voutsakiki και J. Wright, επιμ. 2010. *MESO-HELLADIKA - ΜΕΣΟΕΛΛΑΔΙΚΑ, La Grèce continentale au Bronze Moyen – Η ηπειρωτική Ελλάδα στη Μέση Εποχή του Χαλκού – The Greek Mainland in the Middle Bronze Age*, Actes du colloque international organisé par l'École Française d'Athènes en collaboration avec l'American School of Classical Studies at Athens et le Netherlands Institute in Athens, Athènes, 8-12 mars 2006, *BCH Supplément* 52.
- Wiersma, C. 2014. *Building the Bronze Age: Architectural and Social Change on the Greek Mainland during Early Helladic III, Middle Helladic and Late Helladic I*. Oxford: Archaeopress.
- Wiersma, C., και S. Voutsaki, επιμ. 2017. *Social Change in Aegean Prehistory*. Oxford-Philadelphia: OxbowBooks.

Κώστας Κοπανιάς – Kostas Koranias

Εαρινό εξάμηνο–Spring Semester

Τίτλος: Οι "Σκοτεινοί Αιώνες" στο τέλος της Ύστερης Εποχής του Χαλκού και κατά την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου στην Εγγύς Ανατολή και την Κύπρο

Subject: The "Dark Ages" in the Near East and Cyprus at the end of the Late Bronze Age and Early Iron Age

Περίληψη: Το σεμινάριο θα εστιάσει στην περίοδο που ακολούθησε την κατάρρευση των μεγάλων ανακτορικών κέντρων στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου στο τέλος της Ύστερης Εποχής του Χαλκού, καθώς και στις μετανακτορικές κοινωνίες που προέκυψαν. Θα εξεταστεί το Χεττιτικό, Αιγυπτιακό και Ασσυριακό βασίλειο στην ύστερη φάση τους, τα διάδοχα υστεροχεττιτικά βασίλεια στην Ανατολία και Συρία, καθώς και η δημιουργία των νέων μικρών βασιλείων στην Φοινίκη, το Ισραήλ και την νότια Παλαιστίνη.

Summary: The aim of this seminar is to examine the period following the collapse of the great palatial centers in the wider Eastern Mediterranean area at the end of the Late Bronze Age as well as the subsequent emergence of postpalatial societies. This examination includes a comprehensive view of the late phases of the Hittite, Egyptian and Assyrian kingdoms as well as their successors (Late-Hittite kingdoms in Anatolia and Syria) and the new minor kingdoms in Phoenicia, Israel and south Palestine.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

- Bryce, T. R. 2012. *The world of the Neo-Hittite kingdoms: a political and military history*. Oxford.
- Cline, E. H. 2014. *1177 B.C. The year civilization collapsed*. Princeton.
- Galil, G., A. Leyinzon-Gilbo'a, A. M. Maeir και D. Kahn. Επιμ. 2012. *The ancient Near East in the 12th-10th centuries BCE. Culture and history: proceedings of the international conference, held at the University of Haifa, 2-5 May, 2010*. Alter Orient und Altes Testament 392. Münster.
- Gitin, S., A. Mazar και E. Stern. Επιμ. 1998. *Mediterranean Peoples in Transition: Thirteenth to Tenth Centuries*. Israel Exploration Society. Jerusalem.
- Killebrew, A. E. και G. Lehmann. Επιμ. 2013. *The Philistines and other "sea peoples" in text and archaeology*. Archaeology and biblical studies 15. Atlanta.
- Killebrew, A. E. και M. Steiner. Επιμ. 2013. *The Oxford Handbook of the Archaeology of the Levant*. Oxford.
- MacGinnis, J. 2017. "Assyrians after the Fall: Evidence from the Ebabbara of Sippar." Στο Y. Heffron, A. Stone, M. Worthington και J.N. Postgate (επιμ.), *At the Dawn of History. Ancient Near Eastern Studies in Honour of J.N. Postgate*, 781–96. Winona Lake.
- McInerney, J. επιμ. 2014. *A companion to ethnicity in the ancient Mediterranean*. Chichester, West Sussex.
- Steadman, S. R. και J. G. McMahon. Επιμ. 2011. *The Oxford handbook of ancient Anatolia, 10,000-323 B.C.E.* Oxford και New York.
- Mieroop, M. van de. 2010. *The Eastern Mediterranean in the Age of Ramesses II*. Oxford.
- Voskos, I. και A.B. Knapp. 2008. "Cyprus at the end of the Late Bronze Age: crisis and colonization or continuity and hybridization?" *AJA* 112: 659-84.
- Yasur-Landau, A. 2010. *The Philistines and Aegean migration at the end of the Late Bronze Age*. Cambridge.

3β. Σεμινάρια ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Χρυσάνθος Κανελλόπουλος – Chrysanthos Kanellopoulos

Χειμερινό εξάμηνο - Winter Semester

Τίτλος: Η μνημειακή αρχιτεκτονική της Πελοποννήσου

Subject: The monumental architecture of the Peloponnese

Περίληψη: Στο σεμινάριο εξετάζονται σε βάθος τα μνημεία της Πελοποννήσου, από την αρχαϊκή έως και τη ρωμαϊκή περίοδο. Γίνεται αποδελτίωση των κατακτήσεων στα μεγάλα κέντρα (Βάσσεις, Άργος, Επίδαυρος, Ολυμπία και Μεσσήνη) σε σχέση με το υπόβαθρο των ιερών επικρατείας, καθώς και εξερεύνηση της κίνησης των εργαστηρίων. Η Αρκαδική και η Λακωνική- Μεσσηνιακή αρχιτεκτονική εξετάζονται ως αυτοτελή κεφάλαια. Ο ναός της Αθηνάς Μακίστου στη Σκιλλουντία και εκείνος στη Νεμέα συγκρίνονται με σύγχρονά τους μνημεία, ώστε να γίνει δυνατή η διατύπωση κανόνων στην εξέλιξη της δωρικής ναοδομίας. Καταγώγια, πρόπυλα, στοές και θόλοι συμπληρώνουν το ευρύ πεδίο.

Summary: An in depth examination of the the known monuments of the Peloponnese from the archaic through the roman period. Progress and innovations in Bassae, Argos, Olympia, Epidauros and Messene are also documented along with the background found in remote border sanctuaries and with investigation of mobility of workshops. Arcadian and Laconian-Messenian temple architecture are examined as individual entities. The temple of Athena Makistos in Skillountia and the one in Nemea are compared with their contemporaneous monuments, so that the evolution in Doric temple architecture can be recorded systematically. Katagogia, Propyla, stoai and tholoi fill in the broad canvas.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

- Bauer, H. 1973. *Korinthische Kapitelle des 4. und 3. Jhs. v. Chr.* Berlin: Mann.
- Cooper, F.A. 1996. *The Temple of Apollo Bassitas.* Princeton: American School of Classical Studies at Athens.
- Gruben, G. 2000. *Ιερά και ναοί των αρχαίων Ελλήνων* (μεταφρ. Δ. Ακτσελή). Αθήνα: Καρδαμίτσα.
- Νακάσης, Α. 2004. *Ο ναός της Αθηνάς Μακίστου.* Αθήνα: Τ.Α.Π.Α.
- Ορλάνδος, Α. 1967. *Η Αρκαδική Αλίφειρα και τα μνημεία της.* Αθήνα: Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία.
- Østby, E. 1992-93. «The Temples of Pallantion and Archaic Temple Architecture of Arcadia». *Πρακτικά του Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών, Κόρινθος 9-16 Σεπτεμβρίου 1990, Πελοποννησιακά Παράρτημα 19*, 65-75. Αθήνα.
- Østby, E. επιμ. 2014. *Tegea II.* Athens: Norwegian Institute at Athens.
- Pakkanen, J. 1998. *The Temple of Athena Alea at Tegea. A Reconstruction of the Peristyle Column, Publications by the Department of Art History at the University of Helsinki 18.* Helsinki: Department of Art History at the University of Helsinki.
- Pfaff, C. *The Architecture of the Classical Temple of Hera. The Argive Heraion I.* Princeton 2003: American School of Classical Studies at Athens.

- Roux, G. 1961. *L'architecture de l'Argolide aux IVe et IIIe siècles avant J.-C.* Paris: de Boccard.
- Seiler, F. 1986. *Die Griechische Tholos: Untersuchungen zur Entwicklung, Typologie and Funktion.* Mainz: von Zabern.
- Stillwell, R. και H.N. Fowler, 1932. *Corinth I.I. Introduction, Topography, Architecture.* Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Townsend, R. 2003. «The Philippeion and Fourth Century Athenian Architecture». Στο *The Macedonians in Athens 322-229 B.C.*, επιμ. O. Palagia και S.V. Tracy, 93-101. Oxford: Oxbow.

Βασιλική Μαχαίρα (Διευθύντρια Ερευνών, Κέντρο Ερεύνης της Αρχαιότητας, Ακαδημία Αθηνών) –
Vasiliki Machaira (Director of Research, Centre of Research of the Antiquity, Academy of Athens)

Χειμερινό εξάμηνο–Winter Semester

Τίτλος: Ελληνιστική πλαστική στο Αιγαίο

Subject: *Hellenistic Plastic in the Aegean*

Περίληψη: Στόχος του σεμιναρίου είναι κατά πρώτον η παρουσίαση των γλυπτών από κέντρα του Αιγαίου, όπως η Ρόδος, η Κως, η Δήλος, η Σάμος, αλλά και η Θήρα, η Μήλος και η Κρήτη κατά την ελληνιστική περίοδο. Το χρονικό διάστημα από τα τέλη του 4^{ου} αι. έως το 31 π.Χ. συνιστά το συμβατικό όριο της ελληνιστικής περιόδου στον Αιγαίο χώρο, με κάποιες αποκλίσεις. Πρόκειται για την χρονική περίοδο κατά την οποία οι γλύπτες μετακινούνται από την Αττική προς την ανατολή, τα νησιά δηλ. του Αιγαίου πελάγους και τη μικρασιατική ακτή.

Αρχικά θα δοθεί το ιστορικό πλαίσιο της περιόδου που ακολουθεί τον θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου και τις διαφοροποιήσεις που συντελέστηκαν στον ευρύτερο ελληνικό χώρο. Σε αυτό το πλαίσιο θα εξετασθούν γλυπτά, αγάλματα είτε ανάγλυφα που φιλοτεχνήθηκαν ή ανατέθηκαν σε ιδιωτικούς ή δημόσιους χώρους των νησιών του Αιγαίου πελάγους με έμφαση στη Ρόδο και την Κω εν αναφορά προς τη Δήλο και τη Σάμο ή τη Θήρα και τη Μήλο. Αυτονόητο είναι ότι θα γίνει αναφορά στην αττική παραγωγή κυρίως του 4^{ου} αιώνα π.Χ., αλλά και στα μεγάλα κέντρα της Μ. Ασίας που ακμάζουν κατά την ελληνιστική περίοδο.

Summary: Our main task during this seminar is to give a full idea of the sculptural production in the islands of the Aegean Sea during the Hellenistic period, i.e. from the last decades of the 4th c. BC. until roughly 31 BC. At this period of time artists from the important classical centres move to the east, through the Aegean Sea to the Hellenistic Kingdoms. Sculptures from Rhodes and Cos, Delos, Samos as also Melos, Thera and Crete will be taken into account.

At first we will consider the historical background of the period after the death of Alexander the Great, the fight of Alexander's Generals and Successors until the

establishment of the different dynasties and Kingdoms. With reference to the attic classical production mainly of the 4th c. BC as forerunners, we will focus on sculptures produced in Rhodes and Cos during the Hellenistic period and investigate the relations with examples from other islands or the cities of Asia Minor.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

- Berthold, R. M. 1984.*Rhodes in the Hellenistic Age*. Ithaca: Cornell University Press
- Bol, C. 2007. *Die Geschichte der antiken Bildhauerkunst III. Hellenistische Plastik*. Mainz am Rhein: v. Zabern
- Horn, R. 1972.*Hellenistische Bildwerke auf Samos, Samos XII*, Bonn: R. Habelt
- Kabus-Preishshofen, R. 1989.*Die hellenistische Plastik der Insel Kos,AM 14*. Beiheft.Berlin: Mann
- Κωνσταντινίδης, Π. 2016.*Ελληνιστική ρωμαϊκή γλυπτική από τη Μήλο*. Αθήνα: Bookstars
- Linfert, A. 1976. *Kunstzentren hellenistischer Zeit. Studien an weiblichen Gewandfiguren*. Wiesbaden: Steiner
- Marcadé, J. 1969. *Au musée de Délos, étude sur la sculpture hellénistique en ronde bosse découverte dans l'île*. Paris
- Μαχαίρα, Β. 2011.*Ελληνιστικά γλυπτά της Ρόδου. Κατάλογος*. Τόμος Ι. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών
- Μαχαίρα 2019 Β. Μαχαίρα, *Ελληνιστικά γλυπτά της Ρόδου. Κατάλογος*. Τόμος ΙΙ. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών
- Merker, G. 1973.*The Hellenistic Sculpture of Rhodes,SIMA 40*.Göteborg: Studies in Mediterranean Archaeology
- Μπαϊράμη, Κ. 2018. *Η μεγάλη ροδιακή πλαστική των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων*. Oxford: Archaeopress, AccessArchaeology
- Palagia, O. και W. Coulson, επιμ. 1998. *Regional Schools in Hellenistic Sculpture*. Oxford: Oxbow Monograph 90 [Πρακτικά συνεδρίου]
- Pollitt, J. J. 1986. *Art in the Hellenistic Age*, Cambridge: Cambridge University Press [έχει μεταφραστεί στα ελληνικά]
- Queyrel, F. 2016. *La sculpture hellénistique 1, Formes, thèmes et fonctions*. Paris: Picard
- Ridgway, B. S. 1990.*Hellenistic Sculpture I. The Styles of ca. 331-200 BC*. Madison: The University of Wisconsin Press
- Ridgway, B. S. 2000.*Hellenistic Sculpture II, The Styles of ca. 200-100 BC*. Madison: The University of Wisconsin Press
- Ridgway, B. S. 2002. *Hellenistic Sculpture III, The Styles of ca. 100-31 BC*. Madison: The University of Wisconsin Press
- Stewart 2014 A. Stewart, *Art in the Hellenistic World. An Introduction*, Cambridge: Cambridge University Press

Δημήτρης Πλάντζος – Dimitris Plantzos

Εαρινό εξάμηνο–SpringSemester

Τίτλος: Ζητήματα στη μελέτη της μνημειακής ζωγραφικής (800 π.Χ. – 200 μ.Χ)

Subject: Monumental Greek Painting (800 B.C. – A.D. 200)

Περίληψη: Στο σεμινάριο εξετάζονται οι κυριότερες θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις στη μελέτη της αρχαιοελληνικής μνημειακής ζωγραφικής με έμφαση στα σημαντικότερα σωζόμενα μνημεία (Κυρίως Ελλάδα και Μακεδονία, Ελληνιστικός Κόσμος, Ετρουρία και Κάτω Ιταλία). Ερευνώνται επίσης οι αρχαίες πηγές σχετικά με την ιστορική εξέλιξη της αρχαίας ζωγραφικής και το έργο μεμονωμένων καλλιτεχνών.

Summary: The seminar focuses on the study of Greek monumental painting from the Archaic to the Imperial Period. We revisit some of the main centers of Greek painting – from the Greek Mainland and Macedonia to the Hellenistic kingdoms and beyond – as well as its reflections in Etruria. A major emphasis will be placed on the study of literary sources regarding techniques, receptions, and individual artists.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

- Ανδρόνικος, Μ. 1994. *Βεργίνα II. Ο «τάφος της Περσεφόνης»*. Αθήνα: Η Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία.
- Αρβανιτόπουλος, Α.Σ. 1916. *Γραπταί Στήλαι Δημητριάδος-Παγασών*. Αθήνα: Η Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία.
- Brécoulaki, H. 2006. *La peinture funéraire de Macédoine. Emplois et fonctions de la couleur (Ive-IIe s. av. J.-C.)*. Αθήνα: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.
- Λεβίδης, Α. 1994. *Πλίνιος ο Πρεσβύτερος. Περί της Αρχαίας Ελληνικής Ζωγραφικής. 35^ο Βιβλίο της «Φυσικής Ιστορίας»*. Αθήνα: Άγρα.
- Λιλιμπάκη-Ακαμάτη, Μ. 2007. *Κιβωτιόσχημος Τάφος με Ζωγραφική Διακόσμηση από την Πέλλα*. Θεσσαλονίκη: ΥΠΠΟ.
- Λυδάκης, Σ. 2002. *Αρχαία ελληνική ζωγραφική και οι απηχήσεις της στους νεότερους χρόνους*. Αθήνα: Μέλισσα.
- Πλάντζος, Δ. 2006. *Φιλοστράτου του Πρεσβυτέρου: Εικόνες* (Εισαγωγή, Μετάφραση, Σχόλια). Αθήνα: Κατάρτι.
- Πλάντζος, Δ. 2018. *Η τέχνη της ζωγραφικής στον αρχαιοελληνικό κόσμο*. Αθήνα: Καπόν.
- Pollitt, J.J. (επιμ.), 2014. *The Cambridge History of Painting in the Classical World*, Κέμπριτζ: Cambridge University Press.
- Rouveret, A. 1989. *Histoire et imaginaire de la peinture ancienne*. Ρώμη: Ecole française de Rome.
- Σαατσόγλου-Παλιαδέλη, Χ. 2004. *Βεργίνα. Ο Τάφος του Φιλίππου: η τοιχογραφία με το κυνήγι*. Αθήνα: Η Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία.
- Scheibler, I. 2015. *Αρχαία Ελληνική Ζωγραφική*. Αθήνα: ΜΙΕΤ.

- Scheibler, I. 2017. *Die Malerei der Antike und ihre Farben: Aspekte und Materialien zur Koloritgeschichte*. Λοζάνη: VDG.
- Squire, M. (επιμ.) 2016. *Sight and the Ancient Senses*. Λονδίνο: Routledge.
- Τσιμπίδου-Αυλωνίτη, Μ. 2005. *Μακεδονικοί Τάφοι στον Φοίνικα και στον Άγιο Αθανάσιο Θεσσαλονίκης*. Αθήνα: ΤΑΠΑ.

Ευριδίκη Κεφαλίδου – Euridice Kefalidou

Εαρινό εξάμηνο - Spring Semester

Τίτλος: Η κεραμική ως αρχαιολογικό υλικό: ο ‘κύκλος ζωής’ των αρχαίων ελληνικών αγγείων

Subject: Pottery in the Archaeological Record: The life cycle of ancient Greek vases

Περίληψη: Το σεμινάριο επικεντρώνεται στις δύο κύριες παραμέτρους ενός ευρύτατου ερευνητικού ζητήματος της αρχαίας κεραμικής: 1) Την κοινωνική και οικονομική παράμετρο: παραγωγή και εμπόριο/διασπορά της κεραμικής ως μεθόδου για την καλύτερη κατανόηση της αρχαίας τεχνολογίας και οικονομίας και, 2) την ιδεολογική και εικονογραφική παράμετρο: κείμενα, ευρήματα και εικονογραφία. Θα εμβαθύνουμε στη μελέτη και των δύο παραπάνω συνιστωσών και θα προσπαθήσουμε να διευρύνουμε τη μεθοδολογία μας, συνδυάζοντας την μέχρι σήμερα έρευνα με τις νεότερες προσεγγίσεις, η πλειονότητα των οποίων αξιοποιεί τα πορίσματα της εθνοαρχαιολογικής και ανθρωπολογικής επιστήμης. Στο πλαίσιο του μαθήματος γίνεται επίσκεψη στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (Συλλογή Αγγείων) και πρακτικές ασκήσεις - εργαστήρια στο Μουσείο του Τμήματός μας.

Summary: The seminar focuses mainly on two central themes within this potentially huge subject: 1) the societal and economic aspect: the production of – and trade in – pottery as a source for understanding the ancient technology and economy, and 2) the ideological and iconographical aspect: vase paintings and other iconographical evidence as a source for understanding the life and thoughts of the ancient Greeks. We will seek to further our knowledge of both themes and if possible to develop new approaches by combining existing expertise with fresh ideas, some of which may come through Ethnoarchaeological research. The seminar includes museum visits and handling sessions.

Ενδεικτική βιβλιογραφία - Selected bibliography

- Allison, P. επιμ. 1999. *The Archaeology of Household Activities*. London – New York.
- Arthur, J.W. 2003. «Ethnoarchaeology, Pottery, and Technology: Bridging Ethnographic and Archaeological Approaches.», *Reviews in Anthropology* 32: 359-78.

- Atalay, S. 2012. *Community-Based Archaeology: Research with, by, and for Indigenous and Local Communities*. Berkeley-Los Angeles-London.
- Driessen, J. επιμ. 2013. *Destruction: Archaeological, Philological and Historical Perspectives*, Louvain.
- Hurcombe, L. 2007. *Archaeological Artefacts as Material Culture*. Abingdon – New York.
- Jones, R. επιμ. 2012. *Manure Matters: Historical, Archaeological and Ethnographic Perspectives*. Abingdon – New York.
- Kopytoff I. 2001. «The cultural biography of things: commoditization as process». Στο *The Social Life of Things*, επιμ. A. Appadurai, 64-91. Cambridge.
- Lawall, M. και J. Lund, επιμ. 2011. *Pottery in the Archaeological Record: Greece and Beyond*. Aarhus.
- Lawall, M.L. 2000. «Graffiti, Wine Selling, and the Reuse of Amphoras in the Athenian Agora, ca. 430 to 400 B.C.» *Hesperia* 69: 3-9.
- Peña, J.T. 2007. *Roman Pottery in the Archaeological Record*. Cambridge.
- Pfisterer-Haas, S. 1998. *Wenn der Topf aber nun ein Loch hat ... Restaurierung griechischer Keramik in Antike und Neuzeit (Sonderausstellung im Antikemuseum der Universität Leipzig, 5-8 1998)*. Leipzig.
- Schiffer M.B. 2014. *Behavioral Archaeology: Principles and Practice*, Abingdon- New York.
- Skibo, J.M., W. Michael, M. Graves, και T. Stark, επιμ. 2007. *Archaeological Anthropology: Perspectives on Method and Theory*. Tuscon.
- Skibo, J.M. και Schiffer, M.B. 2008. *People and Things: A Behavioral Approach to Material Culture*. New York.
- Sosna, D. και L. Brunclíková, επιμ. 2016. *Archaeologies of Waste: Encounters with the Unwanted*. Oxford.

3γ. Σεμινάρια ΑΡΧΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Χριστίνα Κοκκινιά (Κύρια Ερευνήτρια ΕΙΕ) – **Σοφία Ανεζίρη**
Christina Kokkinia (Senior Researcher NHRF) – **Sophia Aneziri**

Χειμερινό εξάμηνο–Winter Semester

Τίτλος: Πολιτικοί και κοινωνικοί θεσμοί στην Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδο

Subject: Political and social institutions in the Hellenistic and Roman periods

Περίληψη: Στο σεμινάριο θα εξεταστούν πολιτικοί και κοινωνικοί θεσμοί που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην οργάνωση των κοινωνιών του ελληνικού χώρου κατά την μετακλασική εποχή (3 αι. π.Χ.-3 αι. μ.Χ.). Θα εξεταστεί κατά πόσο οι εν λόγω θεσμοί αποτελούν επιβιώσεις ή μετεξελίξεις θεσμών παλαιότερων περιόδων· πως λειτούργησαν εκείνοι οι θεσμοί που επιβίωσαν από παλαιότερες περιόδους στο πλαίσιο των νέων ιστορικών δεδομένων της ελληνιστικής και ρωμαϊκής εποχής· σε ποιες ανάγκες ανταποκρίνονταν και από πού προήλθαν όσοι θεσμοί εμφανίστηκαν κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο· ποιες θεμελιώδεις αξίες για την οργάνωση των κοινωνιών εξέφραζαν οι εν λόγω θεσμοί.

Summary: The course will examine political and social institutions that played an important role in the organization of Greek communities of the post-classical era (3rd c. BCE to 3rd c. CE). Questions that will be discussed include: to what extent are such institutions continuations or transmutations of earlier ones; how did institutions that survived from earlier periods operate in the changed social and political environment of the post-classical polis; where did institutions that appear for the first time in the Hellenistic and Roman periods emanate from, and what needs did they answer; which fundamental values for the organization of societies did those institutions express.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

- Beck, H., Buraselis, K. and A. McAuley, επιμ. 2019. *Ethnos and Koinon. Studies in Greek Ethnicity and Federalism*. Heidelberger Althistorische Beitrage und Epigraphische Studien 71. Stuttgart: Franz Steiner Verlag.
- Erskine, A. επιμ. 2009. *A Companion to the Hellenistic World*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Chaniotis, A. κ.ά. 2011. “Festivals and Contests in the Greek World”, *Thesaurus Cultus et Rituum Antiquorum* VII: 1-172. Los Angeles: Getty Publications.
- Fröhlich, P. και Chr. Müller, επιμ. 2005. *Citoyenneté et participation à la basse époque hellénistique*. Genève: Librairie Droz.
- Gauthier, Ph. 2011. *Études d'histoire et d'institutions grecques: choix d'écrits édités et indexés par Denis Rousset*. Genève: Librairie Droz.

- Hatzfeld, J. 1919. *Les trafiquants italiens dans l'Orient hellénique*. Paris: E. de Boccard.
- Laum, B. 1914. *Stiftungen in der griechischen und römischen Antike: ein Beitrag zur antiken Kulturgeschichte*, 2 τόμοι. Berlin: B. G. Teubner.
- Metcalf, W. E. 2011. *The Oxford Handbook of Ancient Greek and Roman Coinage*. Oxford: O.U.P.
- Meyer-Zwiffelhofer, E. 2002. *Πολιτικῶς ἄρχειν. Zum Regierungsstil der senatorischen Statthalter in den kaiserzeitlichen griechischen Provinzen*. Historia Einzelschriften 165. Stuttgart: Franz Steiner Verlag.
- Millar, F. 1977. *The Emperor in the Roman World (31 BC-AD 337)*. Ithaca N.Y.: Duckworth
- Paschidis, P. 2008. *Between City and King. Prosopographical Studies on the Intermediaries Between the Cities of the Greek Mainland and the Aegean and the Royal Courts in the Hellenistic Period (322-190 BC)*. Meletemata 59. Athens: E.I.E.
- Psoma, S. E. (υπόέκδοση). *Corcyra: a Greek city in the Centre of the Greek world. From the Kerkyres to Early Christianity*. Meletemata. Athens: E.I.E.
- Rousset, D. 2017. “Considerations sur la loi ephebachique d’Amhipolis”, *REA* 119.1: 49-84
- Van Nijf, O. και Alston, R. 2011. “Political Culture in the Greek City after the Classical Age: Introduction and Preview”. Στο *Political Culture in the Greek City after the Classical Age*, επιμ. O. Van Nijf και R. Alston. Leuven/Paris: Peeters.
- Veyne, P. 1976. *Le Pain et le cirque. Sociologie historique d'un pluralisme politique*. Paris: Éditions du Seuil (ελλ. μετ. Ν. Τσάγκαας, επιμ. Χ. Μικόγλου, Αθήνα 1993: Ζαχαρόπουλος Σ. Ι.).

Νίκος Γιαννακόπουλος – Nikos Giannakopoulos

Χειμερινό εξάμηνο - Winter Semester

Τίτλος: Ιδιωτικά σωματεία και συσσωματώσεις με επίκεντρο το γυμνάσιο στις αρχαίες ελληνικές πόλεις (2^{ος} αιώνας π.Χ.-3^{ος} αι. μ.Χ.)

Subject: Private associations and gymnasial associations in the ancient Greek cities (2nd cent. B.C-3rdcent. AD)

Περίληψη: Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα όψη της ελληνικής πόλεως είναι τα πολυάριθμα ιδιωτικά σωματεία (γειτονιάς, λατρευτικά, επαγγελματικά, οικογενειακά και άλλα), άλλα και οι εξίσου πολυάριθμες συσσωματώσεις με επίκεντρο το γυμνάσιο (όπως οι συσσωματώσεις των νέων και οι γερουσίες που απαντούν σε πολλές ελληνικές πόλεις). Οι συλλογικότητες αυτές διαθέτουν επίσημη οργάνωση και αντίστοιχους μηχανισμούς διοίκησης, ενώ αναπτύσσουν ποικίλες δραστηριότητες που τις καθιστούν ορατές στη δημόσια σφαίρα. Σκοπός του σεμιναρίου είναι η μελέτη αυτής της εσωτερικής οργάνωσης των εν λόγω συλλογικοτήτων (σε σχέση με τους εσωτερικούς

τους κανόνες, τη διοικητική τους ιεραρχία, τα περιουσιακά τους στοιχεία, και την κοινωνική και έμφυλη ταυτότητα των μελών τους) αλλά και της δημόσιας παρουσίας τους και αλληλεπίδρασης με τους επίσημους δημόσιους θεσμούς της πόλεως. Τα ακριβή θέματα των μαθημάτων και των εργασιών θα καθορισθούν με βάση τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων.

Summary: A particularly interesting aspect of the Greek *polis* is the numerous private associations (neighbourhood associations, religious, professional or family ones, etc.), as well as the associations centered on the gymnasium (such as the associations of *neoi* and the *gerousiai* attested in several Greek cities). These collectives possess a formal internal organization and administrative apparatus and they are engaged in a variety of activities that give them public visibility. The aim of this seminar is to study both the internal organization of these collective groups (in relation to their internal rules, their administrative hierarchy, their financial assets and the social and gender identity of their members) as well as their public presence and interaction with the official civic institutions. The precise themes of each session and of the students' assignments will be co-defined by the participant's interests.

Ενδεικτική βιβλιογραφία –Selected bibliography

- Aneziri, S. 2003. *Die Vereine der dionysichen Techniten im Kontext der hellenistischen Gesellschaft*. Stuttgart: Steiner Verlag.
- Bailey, C. 2006. *The Gerosia of Ephesus* (PhD Diss.). University of British Columbia.
- Bauer, E. 2014. *Gerusien in den Poleis Kleinasiens in hellenistischer Zeit und der römischen Kaiserzeit. Die Beispiele Ephesos, Pamphylien und Pisidien, Aphrodisias und Iasos*. München: Herbert Utz Verlag.
- Forbes, C. A. 1933. *NEOI: A Contribution to the Study of Greek Associations*. Middletown: American Philological Association.
- Fröhlich, P. και Hamon, P. (επιμ.) 2013. *Groupes et associations dans les cités grecques (IIIe siècle av. J.-C. – IIe siècle apr. J.-C.)*. Genève : Droz
- Gabrielsen, V. 2007. «Brotherhoods of Faith and Provident Planning: The Non-Public Associations of the Greek World». *Mediterranean Historical Review* 22.2: 183–210.
- Γιαννακόπουλος, Ν. 2008. *Ο Θεσμός της Γερούσιας των ελληνικών πόλεων κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Harland, Ph. *Associations in the Greco-Roman World*
(<http://philipharland.com/greco-roman-associations/>)
- Inventory of Ancient Associations* (<https://ancientassociations.ku.dk/CAP/index.php>)
- Kloppenborg, J. S. και St. G. Wilson, επιμ. 1996. *Voluntary Associations in the Graeco-Roman World*. London/New York: Routledge.
- Kloppenborg, J. S. και R. S. Ascough, επιμ. 2011. *Greco-Roman Associations: Texts, Translation and Commentary I. Attica, Central Greece, Macedonia and Thrace*, Berlin/ New York: De Gruyter.
- Oliver, J. H. 1941. *The Sacred Gerosia* (Hesperia Suppl. VI) Baltimore: American School of Classical Studies at Athens.

- Poland, F. 1909. *Geschichte des griechischen Vereinswesens*. Leipzig: Teubner.
- Van Nijf, O. 1997. *The civic world of the professional associations in the Roman East*. Amsterdam: J. C. Gieben.
- Van Rossum, J. 1988. *De Gerousia in de Griekse Steden van het Romeinse Rijk*, Leyden (Ph.D. Thesis): University of Leiden

Σελήνη Η. Ψωμά – Selene E. Psoma

Εαρινό εξάμηνο–Spring semester

Τίτλος: Ολιγαρχία και Δημοκρατία στην τελευταία φάση του Πελοποννησιακού πολέμου

Subject: Oligarchy and Democracy during the Last phase of the Peloponnesian War

Περίληψη: Στόχος του σεμιναρίου είναι η εμβάθυνση σε θέματα που ανακύπτουν από την εξέταση των φιλολογικών, επιγραφικών και νομισματικών πηγών και της νεότερης σχετικής βιβλιογραφίας για την κρίσιμη δεκαετία 413-403 π.Χ.

Summary: The aim of the seminar is to discuss literary, epigraphic and numismatic evidence about the crucial years between the Athenian disaster in the Sicilian expedition and the reconciliation of the Athenian citizen body after the fall of the Thirty.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selective Bibliography

- Bleckmann, B. 1998. *Athens Weg in die Niederlage: die letzten Jahre des Peloponnesischen Kriegs*. Stuttgart/ Leipzig: B. G. Teubner.
- Bommelaer, J.-F. 1981. *Lysandre de Sparte: Histoire et Traditions*. Athènes: Ecole Française d' Athènes.
- Flower, M. A. 2017. *The Cambridge Companion to Xenophon*. Cambridge: CUP
- Gomme, A. W. – Andrewes, A. – Dover, K. J. 1981. *A Historical Commentary on Thucydides, V: Book VIII*. Oxford: Clarendon Press.
- Mueller-Goldingen, Chr. 2016-2019. *Aristoteles' Politik. Einleitung und Kommentar*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Osborne, R. και Rhodes, P. J. (επιμ.) 2017: *Greek Historical Inscriptions, I: 478-404 BC*. Oxford: O.U.P.
- Parmeggiani, G. 2011. *Eforo di Cuma: studi di storiografia greca*. Bologna: Patron.
- PCG = R. Kassel – C. Austin, *Poetae Comici Graeci, I-VIII*. Berlin/ New York 1983-2001: W. De Gruyter.
- Rhodes, P. J. 1981. *A Commentary on the Aristotelian Athenaion Politeia*. Oxford: Clarendon Press.
- Schütrumpf, E. 1991-2005. *Aristoteles' Politik*, Darmstadt/ Berlin: Wissenschaftliche Buchgesellschaft/ Akademie Verlag.

- Shear, J. L. 2011. *Polis and Revolution: responding to oligarchy in Classical Athens*. Cambridge: C.U.P.
- Simonton, M. 2017. *Classical Greek Oligarchy: A Political History*. Princeton: Princeton University Press.
- Thommen, L. 2014. *Die Wirtschaft Spartas: The Economy of Sparta*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag.
- Tuplin, Chr. 2004. *Xenophon and his World: Papers from a Conference held in Liverpool in July 1999*, Stuttgart: Franz Steiner Verlag.
- Underhill, G. E. 1906. *Xenophon Hellenica*. Oxford: Clarendon Press.

Κώστας Μπουραζέλης (με τη συνεργασία του Δρ. Γ. Μητρόπουλου)
– Costas Burazelis (with the cooperation of Dr. G. Mitropoulos)

Εαρινό εξάμηνο – Spring Semester

Θέμα: Τρέχοντα ερευνητικά προβλήματα ελληνιστικής και ρωμαϊκής ιστορίας

Subject: Current Research Problems of Hellenistic and Roman History.

Περίληψη: Θα συζητηθούν νέα (ιδίως επιγραφικά) κείμενα και δημοσιεύσεις για την ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή. Το τελικό ακριβέστερο θεματολόγιο θα συγκαθοριστεί από τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων.

Summary: New (especially epigraphic) texts and publications on Hellenistic and Roman History will be discussed. The final precise themes of the sessions will be co-defined by the participants' interests.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία - Selected Bibliography

I. Ελληνιστική Ιστορία/ Hellenistic History

- Gehrke, H.-J. 1990. *Geschichte des Hellenismus*, München: R. Oldenbourg Verlag
(ελλ. μετ. Αγγ. Χανιώτη, εποπτεία Κ. Μπουραζέλη, Αθήνα 2000: Μ.Ι.Ε.Τ.)
- Green, P. 1990. *From Alexander to Actium. The Historical Evolution of the Hellenistic Age*. Berkeley: University of California Press.
- Préaux, Cl. 1978. *Le monde hellénistique. La Grèce et l'Orient (323-146 av. J.-C.)*, I-II. Paris: P.U.F.
- Shipley, G. 2000. *The Greek World after Alexander (323-30 BC)*. London: Routledge
(ελλ. μετ. Μ. Ζαχαριάδου, εποπτεία Κ. Μπουραζέλη. Αθήνα 2012: Μ.Ι.Ε.Τ.).
- Walbank, F.W. 1993. *The Hellenistic World*, Glasgow (ελλ. μετ. Τ. Δαρβέρη, επιμ.Λ. Μυλωνόπουλου - Π. Νίγδελη, Θεσσαλονίκη). Θεσσαλονίκη: BANIAS
- Walbank, F.W. et al., επιμ. 1990. *The Cambridge Ancient History 2: τ. VII.1, The Hellenistic World*. Cambridge: CUP.

Will, É. 1982. *Histoire politique du monde hellénistique (323-30 av. J.-C.)*, I-II, Nancy: Université de Nancy.

II. Ρωμαϊκή Ιστορία/ Roman History

Μπουραζέλης, Κ. 2017. *Οι τρόφιμοι της λύκαινας. Συνοπτική ιστορία των Ρωμαίων και της πολιτείας τους από την ίδρυση της Ρώμης έως και την εποχή του Διοκλητιανού (753 π.Χ.-305 μ.Χ.)*, Αθήνα: MIET.

Crawford, M. 1992. *The Roman Republic*. Cambridge (Mass.): Harvard University Press.

Dahlheim, W. 1992. *Die griechisch-römische Antike2. Stadt und Imperium: Die Geschichte Roms und seines Weltreiches*. Paderborn: F. Schöningh.

Jacques, F. και J. Scheid, 1990. *Rome et l'intégration de l'Empire (44 av. J.-C.-260 ap. J.-C.)*.1. *Les structures de l'empire romain*. Paris: PUF.

Garnsey, P. και R.Saller, 1987. *The Roman Empire. Economy, Society and Culture*. Berkeley: University of California Press.

Goodman, M. 1997. *The Roman World (44 BC-AD 180)*. London: Routledge.

Lintott, A. 1993. *Imperium Romanum. Politics and Administration*. London: Routledge.

Rostovteff, M. 1957. *The Social and Economic History of the Roman Empire*, Second edition revised by P.M.Fraser. Oxford: Clarendon Press.

EUROPEAN MASTER OF CLASSICAL CULTURES

Υπεύθυνοι: Καθηγ. Σελήνη Ψωμά, Αναπλ. Καθηγ. Σοφία Ανεζίρη, Αναπλ. Καθηγ. Νίκος Γιαννακόπουλος

Το European Master in Classical Cultures (EMCC) είναι ένα διεθνές ευρωπαϊκό πρόγραμμα με αντικείμενο τις κλασικές σπουδές, στο οποίο συμμετέχουν 15 πανεπιστήμια από οκτώ ευρωπαϊκές χώρες (πίνακας των παν/μίων και των αντίστοιχων υπευθύνων παρακάτω).

Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος προβλέπεται η δυνατότητα για τους συμμετέχοντες σπουδαστές να φοιτήσουν κατ' ελάχιστο σε δύο από τα συνεργαζόμενα πανεπιστημιακά ιδρύματα και επιπλέον -αν το επιθυμούν- να συντάξουν τη διπλωματική τους εργασία υπό την εποπτεία καθηγητών δύο διαφορετικών πανεπιστημίων. Στους φοιτητές που επιλέγονται να φοιτήσουν στο «European Master in Classical Cultures» απονέμεται μετά το πέρας των σπουδών τους Δίπλο ή Πολλαπλό Δίπλωμα. Βασική αρχή απετέλεσε εξ αρχής να γίνουν σεβαστές οι ιδιαιτερότητες των ήδη ισχυόντων κανονισμών και όρων λειτουργίας των μεταπτυχιακών προγραμμάτων των συμμετεχόντων Πανεπιστημίων.

Περισσότερες πληροφορίες για τη διάρθρωση των σπουδών, τις προϋποθέσεις εισαγωγής και τις αιτήσεις στο www.eu-classical-cultures.eu ή στους πανεπιστημιακούς συντονιστές.

Departmental Coordinators: Prof. S. Psoma, Assoc. Prof. S. Aneziri, Assoc. Prof. N. Giannakopoulos

The **European Master of Classical Cultures (EMCC)** is a European postgraduate programme, uniting eleven European universities of eight European countries in the common plan to create a coordinated course of Master's studies in the field of the Classics (Ancient History, Classical Philology, Classical Archaeology and adjacent disciplines). Students admitted to the programme «European Master in Classical Cultures», must follow the legal provisions of the host university. They will complete all course requirements and the regulations about these courses at no fewer than two and no more than three universities. They must also acquire a minimum of 30 ETCS points at each of two partner universities of different national languages. Students who have validated 120 ECTS credits according to existing regulations will receive a double or a multiple degree and a diploma supplement.

For more information visit www.eu-classical-cultures.eu or consult the departmental coordinators.

Συνεργαζόμενα Πανεπιστήμια / Affiliated Universities

1. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών / Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας - National and Kapodistrian University of Athens / Department of History and Archaeology
2. Westfälische Wilhelms Universität Münster / Seminar für Alte Geschichte / Institut für Epigraphik
3. Leopold-Franzens-Universität Innsbruck/ Institut für Alte Geschichte und Altorientalistik
4. Istanbul Üniversitesi / Seminar für Alte Geschichte im Rahmen des Instituts für Geschichte
5. Università degli Studi di Perugia / Dipartimento di Scienze Storiche
6. Uniwersytet im. Adam Mickiewicza, Poznan / Historisches Institut
7. Universität Hamburg / Historisches Seminar – Arbeitsbereich Alte Geschichte
8. Universität Freiburg / Archäologisches Seminar
9. Università degli Studi di Roma Tre / Dipartimento di studi sul mondo antico
10. University of Cyprus / Faculty of Classics and Philosophy
11. Université Toulouse Le Mirail / Département d'histoire ancienne
12. Deutsches Archäologisches Institut (DAI) Rom (Prof. Dr. Fr. Flers- Prof. Dr. Ort. Dally)
13. Universidad de Valladolid
14. Università degli studi di Palermo
15. Universidad de Salamanca